

Rákócziújfalui Mesevár Óvoda

5084 Rákócziújfalu, Petőfi Sándor út 15-17.

OM azonosító: 035790

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Rákócziújfalu
2025.

Tartalomjegyzék

Az óvoda adatai	4
Jogszabályi háttér	5
Bevezetés	6
1. HELYZETELEMZÉS	7
1.1. Az óvoda múltja	7
1.2. Erőforrás/ Infrastruktúra.....	7
1.2.1. Épület, udvar	7
1.2.2. Személyi feltételek	8
2. JÖVŐKÉP/ÓVODAKÉP	10
2.1. Gyermekkép	10
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI.....	11
4. AZ INTÉZMÉNY CÉLJAI, ÉRTÉKEI ÉS NEVELÉSI FILOZÓFIÁJA	11
4.1. A program célja	12
4.2. A program pedagógiai és pszichológiai koncepciója.....	12
4.3. A hatékony képességfejlesztés kritériumai	12
5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	14
5.1. Csoportszervezés.....	14
5.2. Napirend, Hetirend kialakítása.....	14
6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	20
6.1. Az egészséges életmód alakítása	20
6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	25
6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	29
7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	32
7.1. Játék.....	32
7.2. Tevékenységben megvalósuló tanulás.....	35
7.3. Külső világ tevékeny megismerése.....	41
7.3.1. Állatvédelem-pedagógia.....	46
7.3.2. Zöld Óvoda.....	48
7.4. Népi hagyományok, óvodai ünnepek.....	51
7.5. Verselés, mesélés.....	53
7.6. Ének, zene, népi játék, tánc.....	55
7.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	58
7.8. Mindennapos mozgás.....	60

8. IKT HASZNÁLATA AZ ÓVODÁBAN.....	63
9. A MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG.....	64
10. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK.....	65
10.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek.....	65
10.2. Beilleszkedés, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermekek.....	72
10.3. A kiemelten tehetséges gyermekek.....	72
11. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK AZ ÓVODÁBAN.....	73
12. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT ÉS A SZOCIÁLIS HÁTÁRNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK.....	75
13. PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTUMAI.....	79
14. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	81
14.1. Óvoda-iskola átmenet támogatása.....	83
15. KAPCSOLATTARTÁS.....	83
15.1. Nevelőtestületen belüli kapcsolattartás.....	83
15.2. Kapcsolattartás a családdal.....	83
15.3. Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel.....	86
16. MELLÉKLETEK.....	89
16. Felhasznált szakirodalom.....	89
16.1. Érvényességi rendelkezések.....	90
16.2. Legitimációs záradék.....	91
16.3. Jegyzőkönyvek.....	92

ÓVODÁNK ADATAI

Neve: Rákócziújfalui Mesevár Óvoda

Címe: 5084 Rákócziújfalu, Petőfi út 15-17.

Telefon: 56/ 584-043

Fax: 56/ 584-044

E-mail cím: ujfaluovoda@freemail.hu

Fenntartója: Rákócziújfalu Községi Önkormányzat

Címe: 5084 Rákócziújfalu, Rákóczi út 26.

Az óvoda igazgatója: Pásztor Éva Erzsébet

Óvodai csoportok száma: 3 csoport

A program megnevezése: Az intézményünk pedagógiai programját a hatályos Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján, az epochális rendszerű óvodai nevelési program adaptálásával, és a helyi sajátosságok kiegészítésével készítettük el

Bevezetésének időpontja: Az epochális rendszerű nevelési program adaptációjával készített Pedagógiai programunk bevezetésének időpontja 1999.09.01.

Jelen Pedagógiai Program bevezetésének időpontja: 2013.09.01.

Módosítás: Hatályba lépés dátuma: 2025.09.01.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Programunk az alábbi jogszabályi előírások és szabályozó dokumentumok figyelembevételével készült:

- Magyarország Alaptörvénye (2025.04.14.)
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm.rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- Rákócziújfalui Mesevár Óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2023. évi LII. Törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről
- 2011. évi CLXXIX törvény a nemzetiségek jogairól
- 26/1997 (IX.3.) NM rendelet iskola-egészségügyi ellátásról

BEVEZETÉS

Óvodánk Szolnoktól, a megyeszékhelytől 15 km-re, Rákócziújfaluban található, mely a község egyetlen óvodája. Önkormányzat által fenntartott, részben önállóan működő költségvetési szerv, 3 csoportos intézmény. Óvodánk a település központi helyén, az általános iskola és egyéb épületek (orvosi rendelő, boltok) szomszédságában helyezkedik el.

Szociokulturális háttér, gyermekösszetétel

A lakosság összlétszáma kétezer fő felett van. Rákócziújfaluban a családok összetétele, óvodásaink szociális helyzete igen változatos képet mutat, főként a családok anyagi helyzetében, szociokulturális körülményeiben van eltérés, de összességében a többség rendezett körülmények között él. Településünkre évről-évre egyre több család költözik, mely köszönhető annak is, hogy a közelben (Szolnokon) található a Honvédség egyik katonai bázisa. Az itt élő emberek egy része Szolnokra és Marfüre ingázik naponta, és van, aki alkalmi munkából él. Ezek a tények, a megváltozott családi- és életkörülmények befolyásolják gyermekeink fejlődését. A község valamennyi óvodás korú gyermekét fogadni tudjuk. Mindezek tudatában olyan helyi nevelési programot választottunk, amely személyiségközpontú, képességfejlesztő program. Az epochális rendszerű helyi nevelési programunk óvodásaink egyéni fejlettségi szintjére épít és gazdag tapasztalatszerzés után öntevékenyen halad tovább. Nevelőtestületünk lelkes, gyermekszerető óvodapedagógusokból áll.

Óvodásaink a helyi bölcsődéből és családból kerülnek be hozzánk. Gyakori a 2-4 gyermekes család. Az etnikai kisebbséghez tartozó családok és gyermekek száma nem számottevő.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink megismerjék az őket körülvevő világot, a természetet, a közvetlen környezetet, hiszen innen gyűjtik tapasztalataikat, ismereteiket, ezáltal értelmi képességeik is fejlődnek. A spontán tanulási helyzetek kiaknázása mellett rendszeresen, tudatosan szervezett kötetlen és kötelező tanulási folyamatot szervezünk.

Számunkra központi helyet foglal el a játék, amely a gyermekek személyiségfejlesztésének leghatékonyabb eszköze, játékon keresztül ismerjük meg gyermekeink életét, élményeit, érzelmeit.

A mindennapi mesélés, rajzolás, éneklés segítségével fogékonnyá tesszük óvodásainkat a „szép” befogadására, létrehozására, esztétikai élményeik gazdagításával.

Pedagógiai munkánkat vegyes és/vagy azonos életkorú csoportok szervezésével teljesítjük, ahol folyamatos és rugalmas napirenddel lehetővé tesszük gyermekeink egyéni tempójának, teljesítőképességének fejlődését.

A stabil szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény kialakítása hozzájárul az egész napi óvodai élet tartalmas megszervezéséhez.

Büszkék vagyunk a jeles napok köré fonódó hagyományainkra, a csoport-hagyományoknak megfelelően készülünk az Adventre, farsangra, pünkösdölésre, gyermeknapi-, anyák napi ünnepségek színes lebonyolítására.

Arra törekszünk, hogy óvodásaink szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad légkörben, sok szép élménnyel gazdagodva töltsék az óvodás éveiket.

„Csináljon bármit, ami nyitogatja a szemét és
eszét, szaporítja tapasztalatait.

Ő azt hiszi: csak játszik.

De mi már tudjuk, mire megy ki a játék.

Arra, hogy e világban otthonosan mozgó,

eleveneszerű és tevékeny ember váljék belőle.”

/ Varga Domonkos/

1. HELYZETELEMLÉZÉS

1.1. Az óvoda múltja

Óvodánkat 1957-ben alapította az akkori Nagyközségi Tanács Végrehajtó Bizottsága. Az épület egy része 1948-ban épült, melyet főzőkonyhából alakítottak át 2 csoportszobává és mosdóhelyiséggé. Egy szakképzett óvónő foglalkozott egyszerre 35 – 45 gyermekkel.

Az óvoda az iskola irányítása alá volt rendelve.

A község gyarapodása megkívánta az óvoda bővítését. 1975-ben megépült a harmadik foglalkoztató.

Fiatal óvónők és képesítés nélküli nevelők dolgoztak az óvodában és a gyermekek délelőtti idejét kötelező, kötött foglalkozásokkal töltötték ki.

A demográfiai hullám falunkban is éreztette hatását, a megnövekedett gyerek létszám miatt 1982-ben egy szükség alakásból kialakított negyedik csoportszoba fogadta a legkisebbeket. Ezen tényezők hatására indult meg az épület harmadik szárnyának építése 1983-ban.

A négy csoportos óvoda létrehozásával önálló intézménnyé váltunk. Ettől az időtől kezdve óvodánk folyamatosan korszerűsödött.

1994-ben gazdasági okok miatt megszüntettek egy óvodai csoportot, ezért a dolgozók létszáma csökkent, csak azokat a gyermekeket tudtuk fogadni, akiknek a szülei dolgoztak.

1996-ban a községben zajló társadalmi és gazdasági változások lehetővé tették, hogy ismét 4 csoporttal működjön az óvodánk. 1999. szeptemberétől 2001 augusztus 31-ig ÁMK intézmény-egységeként működött óvodánk, majd 2001. szeptemberétől ismét szakmailag önálló óvodaként dolgozhattunk, ez jelenlegi állapotunk is. 2008. nyarán 2 csoportszoba lett teljesen felújítva. A csoportszobák bútorzatát függőnyeit, szőnyeget az alapítványi pénzből sikerült finanszírozni. 2008. szeptemberétől a gyermeklétszám csökkenése miatt a fenntartó 1 csoport leépítését rendelte el. A felszabadult csoportszoba átalakításával elkészült a tornaszoba.

2021. nyarán óvodánkat pályázat útján, felújították. A torna szoba is megújult. Eszköz készletünk gazdagodott.

2022-től a gyermeklétszám növekvő tendenciát mutat.

1.2. Erőforrás/ Infrastruktúra

1.2.1. Épület, udvar

Óvodánk tárgyi feltételeinek alakításakor figyelembe vesszük a gyermekek éltkori sajátosságait.

Játsszoudvarunk 2393 m² területű füves udvar.

Az udvar fontos helyszíne a környezeti és a fenntarthatóságra nevelésnek.

Pályázat útján bővült udvarunk játékkészlete: mérleghinta, babaház, rugós játékok. A mozgásfejlesztő szereket biztonságosan, az előírásoknak megfelelően helyeztük el.

Változatos borítású; füves, betonos rész mellett fedett terasz szolgálja a mozgást és a játékot.

Napos és árnyékos részek váltakozása a légfürdözést biztosítja a gyermekeink számára.

2021-ben Kresz parkunk megújult, a régi repedezett betont térkővel helyettesítették.

Az óvoda épülete közművesített, könnyen megközelíthető.

Az épületet gáz-központi fűtésrendszerrel, a csoportokat klímák segítségével fűtjük, így a gázkazan fűtőerejét közvetlenül, energiatakarékosan tudjuk működtetni.

Telefonnal, internetkapcsolattal rendelkezünk, amely, gyors kapcsolatteremtést-felvételt teszi lehetővé (szülők, fenntartó, szakma).

A helyi nevelési programunkban kiemelten kezeljük gyermekeink egyéni képességfejlesztését, ezért az ismeretszerzés, tanulás folyamatához nagyon sok eszközre van szükségünk.

A 2016-ban benyújtott sikeres pályázat által többféle tárgyi eszközzel bővült intézményünk: televízió, projektor, vetítő vászon, környezeti, mese és zenei foglalkozásokhoz szükséges eszközök.

2021. nyarán óvodánkat pályázat útján, felújították: bútorokat, függönyöket, sötétítő függönyöket, szőnyeget, dekorációkat, öltözőszekrényeket, törölközőfogasokat, poharakat, fejlesztőjátékokat kapott. A tornaszoba csúszásmentes burkolattal lett bevonva, radiátor védők, az ablakokra reluxák és ablakvédő hálók kerültek.

A 2021-es pályázat útján több mozgásfejlesztő eszközzel gazdagodtunk. Az elkövetkezendő időszakban a tornaszerek állagának megóvására törekszünk.

Rendelkezünk az alapvető infokommunikációs eszközökkel, melyek felhasználunk a nevelő, oktató munkánkban, az együttműködésben.

Nagy örömünkre szolgál, hogy sikerült vásárolnunk egy felújított laptopot, így az irodai feladatokat sokkal rugalmasabban el tudjuk látni. Nyomtatót is kaptunk a fenntartótól, ami alkalmas többféle méretben (fekete és színes) dokumentumok nyomtatására.

2024-ben az óvodai ballagásra beruháztunk szintén a fenntartó segítségével egy JBL 310 hordozható partyboxot, amely segítségünkre szolgál a műsor zenei és hangosítási területén.

2024. szeptember 1-re az Ovikréta bevezetése miatt, minden csoport egy-egy lappal gazdagodott, hogy óvodapedagógusaink a krétában elvégzendő feladatokat el tudják látni.

Az étkezések lebonyolításához szükséges edényeket, evőeszközöket, a tízórait, az ebédet és az uzsonnát a tálalókonyhában készítjük elő.

Jelenleg meglévő gépesítés:

- automata mosó- és szárítógép könnyíti meg a mosást,
- porszívó, gőztisztító és szőnyegtisztító gép segíti a helyiségek takarítását.

Költségvetés és egyéb források

Az eszközök beszerzéséhez anyagi fedezetet elsősorban az óvoda költségvetése, pályázatok, illetve szülői hozzájárulás nyújt.

1.2.2. Személyi feltételei

Személyi feltételek:

Óvodapedagógus: 6 fő (ebből 1 fő igazgató)

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Dajka: 3 fő

Konyhai kisegítő: 1 fő

Közfoglalkoztatott: 1 fő (sikeres pályázat benyújtása esetén határozott időre)

Alkalmazottak:

Mind a három csoportban óvodapedagógusok foglalkoznak a gyermekekkel, akik a köznevelési törvényben meghatározott óvodapedagógus felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkeznek.

Az óvodapedagógusok sokoldalú szakképzettsége, valamint szakmai elhivatottsága garancia a program célkitűzéseinek megvalósítására. Fejlődési, megújulási igényük folyamatos, ezért

ismereteik, tapasztalataik bővítését rendszeresen külső- belső továbbképzések során valósítják meg (Zöld óvoda továbbképzés, állatvédelem pedagógia, fejlesztőpedagógus szakvizsga, Bozsik program képzés, Így tedd rá-néptánc képzés). A pedagógiai asszisztens és a dajkák szakképzettek, a nevelést hatékonyan segítő partnerek, ebből kifolyólag fontos szerepet töltenek be minden csoport életében.

A részképesség zavarokkal, a tanulásban akadályozott gyermekekkel szakképzett, külsős gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus kollégák foglalkoznak. A nagycsoportosok logopédiai fejlesztését az intézményünkbe kijáró szakképzett logopédus valósítja meg. Az SNI diagnózissal rendelkező gyermekek fejlesztését külső utazó gyógypedagógussal biztosítjuk.

Az óvodapedagógusok, dajkák, pedagógiai asszisztens munkaköri feladatait, jogait, kötelezettségeit a munkaköri leírásuk valamint az SZMSZ tartalmazza.

Nevelőtestületünk légköre, a jó közérzet, az elégedettség függ:

- a.) óvodapedagógus
- b.) a dajkák, pedagógiai asszisztens,
- c.) az igazgató szemléletétől.

A.) Elvárásunk az *óvodapedagógusokkal* szemben:

- önállóság, elkötelezettség, pedagógiai optimizmus, hivatásszeretet, együttműködés, felelősségvállalás az óvoda pedagógiai céljai iránt
- az óvodai nevelés-fejlesztés tevékenységeihez kapcsolódó tudásterület, nézetek, közös értékrend melletti elkötelezettség
- a gyermekek személyiségének, emberi méltóságának mindenkor tiszteletben tartása az egyéni különbségek elfogadása, a gyermekek erre való nevelése
- a gyermekek életkorának, fejlettségének és személyiségének megfelelő eljárások megválasztása, tevékenységek során alkalmazott egyéni differenciálás
- együtt érző, megértő, elfogadó, befogadó attitűd, mely nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel való kapcsolattartást is jellemzi
- pozitív, modellértékű anyanyelvi- kommunikációs magatartás, szóbeli és írásbeli kommunikációjának folyamatos és kritikus értékelése, fejlesztése
- munkájának folyamatos elemzése, erősségei, gyengeségei ismeretében reális értékelése, tudatos fejlesztése (önképzés, továbbképzésen való részvétel, házi bemutatók, fórumok szervezése, azokon való részvétel, könyvtár, szakfolyóiratok állandó használata)
- új, korszerű nevelési-oktatási-, képességfejlesztési módszerek, eszközök, munkaformák, tapasztalatszerzési módok és visszajelzési formák alkalmazása, ezirányú tudás egymással történő megosztása
- digitális, IKT eszközök (számítógép, laptop, cd lejátszó, projektor, fényképezőgép, kamera, internet stb.) használata a nevelő-oktató munkában, a képességfejlesztésben alkalmazkodó, együttműködő, aktív tagja a nevelőtestületnek, a szakmai munkaközösségnek, részvétel az óvodát érintő programok, feladatok megvalósításában online kommunikáció használata az intézményen belüli és kívüli szakmai együttműködés során
- aktív részvétel az intézmény fejlődését szolgáló tevékenységekben, pályázatok figyelésében, írásában, megvalósításában
- a szülőkkel való kapcsolatára legyen jellemző: a kölcsönös tisztelet és megbecsülés, a gyermekekről nyújtott teljes körű és valós információ nyújtása, a családi vonatkozású információk szigorú titokként való kezelése.
- az intézménnyel való kapcsolatára jellemző: kollegiális munkakapcsolat, mely őszinte és tiszteletteljes viszony, a nevelőtársak szakmai észrevételeinek nyitottan való fogadása, az óvoda belső életével kapcsolatos információk titokként való kezelése.

B.) Elvárásaink a *dajkák és a pedagógiai asszisztenssel* szemben:

- nagyfokú gyermekszeretet, türelem,
- összhangban, partnerkapcsolatban történő együttműködés,
- azonos nevelési elveket, módszereket valljanak, alkalmazzanak az óvodapedagógusokkal,
- a gyermek-felnőtt kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való modell értékű, személyes kapcsolat kialakítása, fenntartása

C.) Az *igazgatóval* kapcsolatos elvárásaink:

- az intézmény vezetése, a Helyi Pedagógiai Program koordinálása,
- a nevelőtestület jogkörébe tartozó döntések előkészítése, végrehajtásuk szakszerű megszervezése, a nevelő-fejlesztő munka irányítása és ellenőrzése,
- tartsa tiszteletben és fogadja el munkatársai értékeit, véleményét,
- segítse a munkatársak fejlődését,
- irányítsa, fejlessze a kollektíva tevékenységét.

2. JÖVŐKÉP/ÓVODAKÉP

Olyan intézménnyé szeretnénk válni, mely elismert azáltal, hogy magas színvonalat biztosít a minőség, a szociális érzékenység, a nevelés és a hitelesség terén. Szakmai meggyőződésünk alapján az óvodát szeretnénk megőrizni a felhőtlen gyermekkor színterének.

Szeretnénk, ha az óvodánk a gyermekek szeretetben, biztonságban, önfeledt játékkal, felhőtlenül élhetnék meg óvodás éveiket, gyermekszerető, jól képzett, tapasztalt óvodapedagógusok irányításával, szem előtt tartva a gyermekek szükségleteit, érdekeit, egyéni fejlődési ütemüket.

Nevelőmunkánk során minden lehetőséget kihasználunk a környezethez, a tájhoz, az itt élő emberekhez, állatokhoz kötődő érzelmi viszony megalapozására.

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul. Célunk, hogy olyan gyermekek hagyják el óvodánkat, akikben kialakulnak azok az alapvető attitűdök és viselkedésminták, amelyek megalapozzák a felelős, empatikus viszonyulást az állatokhoz és a természethez.

2.1. Gyermekkép

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás, az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést.

Gyermekközpontú óvodánkban a gyermeki személyiség kibontakoztatására, az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére törekszünk, elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségének megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását, biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét. A gyermek fejlődő személyiség, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Úgy gondoljuk, hogy megfelelő környezetben, tevékeny

óvodai élet biztosítása mellett megalapozhatjuk a gyermek jó közérzetét, testi- lelki egészségét gondozását, ápolását, védelmét a családi közösség nevelését kiegészítve.

3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI

Alapelveink:

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt, miközben érvényesíti a családokkal való együttműködés során a segítség családhoz illesztett megoldásait, az intervenciós gyakorlatot.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi.
- Megvalósul az érzelmi biztonság, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör feltétele és a gyermek érdekeinek figyelembevétele, szükségleteinek kielégítése.
- Az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazítjuk a pedagógiai intézkedéseket, a műveltség tartalmak közvetítését, a gyermekek személyiségfejlesztését és egyéni képességeinek kibontakoztatását.
- Az egyéni képességfejlesztés a gyermek tevékenységi vágyára építve.
- A játék elsődlegességét érvényesítő nevelés megvalósítása, a játékosság elvének betartása, úgymint az óvodai élet egészét átfogó alapelv.
A különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, a különbözőségek elfogadásának elve, a differenciált képességfejlesztés.
- A gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségének megfelelő tevékenységekről kell gondoskodni, főképpen a mással nem helyettesíthető játékfeltételekről, a műveltség tartalmak közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- Egyenlő hozzáférés, esélyegyenlőség, hátránykompenzáció, gyermekek védelmének biztosítása.
- Óvodán belüli egységes nevelési elvek megvalósítása, az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások gyermeki személyiségéhez igazítása, a nyugodt, kiszámítható környezet biztosítása.
- A nemzetiséghez tartozó, (hazájukat elhagyni kényszerülő) gyermekek önazonosságának megőrzését, ápolását, erősítését, nyelvi nevelését, társadalmi integrálását, multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének biztosítása.

4. AZ INTÉZMÉNY CÉLJAI, ÉRTÉKEI ÉS NEVELÉSI FILOZÓFIÁJA

1. Küldetésünk, hogy a pedagógiai programunk szellemiségével azonosuljunk és közvetítsük szűkebb és tágabb környezetünk felé.
2. Arra törekszünk, hogy gyermekeink egyéni képességeire alapozva elősegítsük szocializálódásukat testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésüket.
3. Vállaljuk, hogy olyan óvodai életet szervezünk, ahol jó gyerekek lenni.
4. Nagy hangsúlyt fordítunk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa ismerkednek meg a való világ csodáival, amely egyben tükörképe mindazoknak a tapasztalatoknak, amelyeket a gyermek átélt s a játék nyelvén megfogalmazott.

5. A személyiségfejlesztés során tiszteletben tartjuk a gyermekek egyéni különbségeit, figyelembe vesszük életkorukhoz igazodó szükségleteiket.
6. Céljaink eléréséhez szükségünk van partnereink támogatására, hiszen csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani a gyermekeket, hogy biztosan eligazodjanak a világ valóságában.
7. Küldetésünk, hogy szakmai tudásunk legjavát adva minőségi munkát végezzünk. Érvényesüljön az elkötelezettség, a csapatmunka és a partnereinkkel való szoros együttműködés.

4.1. A program célja:

- Egyéni képességfejlesztés, mindig az adott gyermek aktuális fejlettségéből kiindulva, természetes környezetben, öntevékeny részvétellel szerzett tapasztalatokra építve.
- Sokoldalú harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, és szociális érettség kialakítása.
- Szeretetteljes, a gyermekek érdekeit, egyéni igényeit szem előtt tartó óvodai nevelés.
- Sikerorientált, szívesen kommunikáló, a környezetben jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező gyermekek nevelése.
- Mély természetszeretet kialakítása, a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
- A gyermek mozgásszervének, izomzatának egészséges fejlesztése.
- A jeles napokhoz kapcsolódó népi hagyományokat ismerő, kialakuló magatartástudattal rendelkező, a lakóhelyhez pozitívan kötődő gyermekek nevelése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek a programunkkal. A sajátos nevelési igényű gyermekek a közösségbe való beilleszkedését elősegítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelésével.
- A nevelési gyakorlatban alkalmazzuk az **epochális szemlélet** elemeit, amely lehetővé teszi, hogy a gyermekek elmélyülten, hosszabb időn át foglalkozzanak egy adott témával vagy tevékenységkörrel. Ez segíti az élményszerű tanulást, az összefüggések felismerését, valamint a gyermekek belső ritmusához igazodó, organikus fejlődést.

4.2. A program pedagógiai és pszichológiai koncepciója

„Az óvodai nevelés csak szeretetteljes, meleg légkörben lehetséges. Szerető, védő óvó gondoskodásunk, az óvónői szeretetben való megmártózás, a simogató kéz melege, a mosolygó, biztató tekintetünk, a körülölelő védettséget adja meg gyermekeink számára az érzelmi biztonságot, mely kiegyensúlyozott fejlődésének feltétele.”

Az óvodai nevelésünk mércéje a stabil egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

Az óvodába kerülő gyermekek fejlődésének lényeges összetevője a szocializáció.

A fejlődésükhöz biztosítanunk kell:

- hogy a felnőttekkel és társaival való kapcsolatait pozitív érzelmi töltés jellemezze,
- én-tudatának, én-érvényesítő törekvéseinek és szociális érzékenységének együttes fejlődését,

- hogy utánzással – felnőtt, nagyobb társ – természetes élethelyzetekben megtanulják az együttélés, együttműködés szabályait. Gyakorolják a toleráns viselkedést, fejlődik empátiás készségük, természetességgel elfogadják a másságot.

Sokszínű tevékenységben alkalmazkodjanak egymáshoz, a közösségben alakuljon ki az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya. Gazdag interaktív viszonyban konfliktusok is keletkezhetnek, melyek megtanítják a gyermekekkel a feszültségek, ellentétek, különböző igények kulturált megoldását, levezetését. Arra kell nevelnünk őket, hogy problémáikat igyekezzenek saját maguk megoldani.

A gyermekek érzelmeinek, szemléletének, gazdagodásának stb. fejlődését nagy vonásaiban egyező időrend jellemzi, és sok az egyező jegy az azonos korú gyermekek magatartásában is.

A gyermekek megismerésének az életkori sajátosságok tanulmányozása fontos feltétel, ahhoz azonban, hogy magát az egyént megismerjük, az egyes gyermekeket meg kell figyelnünk, mert az életkorra jellemző fejlettségtől jelentős egyéni eltérések lehetnek.

Minden gyermek fejlettségi szintjét egyedi, csak saját képességeinek vizsgálatával tudjuk meghatározni. Ez az egyéni képességfejlesztés kiindulópontja.

„A képességek az emberben a nekik megfelelő tevékenységek célszerű gyakorlásával alakulnak ki. A már kialakult képességek részt vesznek a további tevékenységek lebonyolításában és ezen keresztül éreztetik hatásukat. A tevékenységek és a képességek egymástól elválaszthatatlanok.” / Lénárt Ferenc: Képességek fejlesztése a tanítási órán /

A képességek fejlesztése az óvodáskorban elsősorban tevékenységben érhető tetten, és fejlesztése is a megtervezhető tevékenységekben hatékony. A pedagógiai folyamatban a fejlesztő feladatokat a fokozatok figyelembevételével kell megterveznünk, majd a gyermekek tényleges fejlődési üteméhez kell igazítanunk.

A nagy mozgásigényt, a rendszeres, változatos mozgás biztosításával meg kell őriznünk, ki kell elégítenünk.

A népi kultúra megismertetésére, ápolására, ezzel együtt a természetes műveltség megalapozásával sajátos életérzés formálására kell törekednünk.

4.3. A hatékony képességfejlesztés kritériumai

Az egyéni képességfejlesztés individualizált formája akkor hatékony az epochális programunkban, ha:

- Meleg, szeretetet sugárzó óvodai nevelést biztosítunk a gyermekeknek.
- A megismerő képesség fejlesztése természetes közegben szerzett tapasztalatokra épül.
- A fejlesztendő rész-képességnek megfelelő tevékenységet gyakoroltatunk.
- A gyakoroltatás hosszan tartó, folyamatos, egymásra épülő, fokozatosan nehezedik és játékos.
- Pontosan tudjuk, milyen előzetes tapasztalattal, ismerettel, magatartási jellemzőkkel rendelkezik a gyermek, mely területeken fejlettebb, hol vannak lemaradásai, azaz milyen a képességszintje.
- Minden gyermek egyéni ütemben haladhat, önállóan tevékenykedhet.
- A gyermeket a feladatok önálló gondolkodásra készítetik, nemcsak analóg megoldásokra.
- Önként, öntevékenyen vesznek részt a folyamatban, mert a fejlődés gyorsabb, eredményesebb, ha egybeesik a gyermek tevékenységvágyával.
- Belső indítókra (érdeklődés, kíváncsiság, tudásvágy) épülő motiváció készíti a gyermekeket a tevékenységre, és pozitív viszony alakul ki a tevékenység iránt.
- A külső motiváció ritka, de megjelenik, ha szükségessé válik, ez elsősorban a tanulás megkezdésére irányul.
- A külső készítés helyét fokozatosan átveszi a belső motiváltság, melyet kivált az érdekes, vonzó játékokra épülő tanulás, felkeltve a gyermek kíváncsiságát, tevékenység- és

tudásvágyát, a szabályjáték sikeres, eredményes megoldási vágyát, a játék, a tanulás örömet.

- A tanulásban az egyénnek tervezett játékok, játékos feladatok erőfeszítés árán, de eredményesen megoldhatók.
- A feladat végzése közben szükség szerint segítséget kaphatnak a gyermekek, figyelemmel kísérjük külön-külön minden gyermek tevékenységét, észrevesszük a megakadást, ugyanakkor meghagyjuk a hibázás, tévedés, próbálkozás, önkorigálás jogát. Segítségünk nem a gyermek helyetti feladatmegoldást, hanem a közös gondolkodást eredményezi, így erőfeszítés árán jut sikerhez, megtanul kitartóan dolgozni, a nehézségek nem meghátrálásra, hanem újra és újra próbálkozásra ösztönzik.
- Értékelésünk ösztönző, mindig reális, nem elítélő, elmarasztaló, megbélyegző, megszégyenítő. A pozitívumokra építünk, bízva a gyermekben, meggyőződéssel hisszük, hogy a gyermek képes az eredményes munkára.
- Értékelésünkben arra helyezzük a hangsúlyt, ami jó, a hibák kijavítására lehetőséget adunk.
- Kialakul olyan tanulási légkör, melyben feloldódnak a szorongások, természetes a gyermekek megnyilatkozása (a gyengébb képességűeké is), amelyet szeretet, egymás elfogadása, emocionális biztonság jellemez.
- Minden gyermeket meghallgatunk, kérdéseikre válaszolunk, nem kerül senki hátrányos helyzetbe.
- A gyermekek megtanulnak önállóan dolgozni – kialakul a szükséges önfegyelem -, betartják a tevékenységhez kapcsolódó szabály- és szokásrendszert.
- Figyelembe vesszük minden gyerek egyéni mozgásszükségletét.
- Felkeltjük a gyermekek kíváncsiságát a hagyományok, népszokások, lakóhelyük iránt a jeles napokkal, ünnepeinkkel.
- Az óvodapedagógus és a gyermek, gyermek és gyermek között oldott, tevékenységre koncentráló interaktív, kommunikatív viszony alakul ki.

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

5.1. Csoportszervezés

A csoportszervezés szempontjait a gyermekek életkora, fejlettségi szintje, valamint az óvoda Alapító Okiratában meghatározott maximális gyermeklétszám figyelembe vételével határozzuk meg, amely nevelési évenként változhat. Közös kialakított értékrendünk alapján vegyes életkorú csoportokat szervezünk.

A csoportlétszámok kialakításánál figyelembe vesszük a különleges bánásmódot igénylő: hátrányos helyzetű gyermekek, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási-, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek arányos elosztását, a nemek egészséges arányát.

5.2. Napirend, hetirend kialakítása

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósítjuk meg.

Cselekvő, felfedező kezdeményezett, komplex játékos tevékenységek (Játékba integrált tanulás) A tevékenységeket nem választjuk szét tevékenységi ágakra, hanem valljuk, hogy

„minden – mindennel” összefügg. Az egyes nevelési területek szorosan összekapcsolódnak, témájukat az évszakok és az ünnepek határozzák meg.

A szervezett tanulás munkaformái: frontális, páros, mikro-csoportos, egyéni.

A nap folyamán a szabad játék elsődleges biztosítása mellett, növekvő időtartamú csoportos tevékenységek szervezése:

3-évesek napi szervezett tanulási időkerete: 30 perc,

4-évesek napi szervezett tanulási időkerete: 40 perc,

5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete: 45 perc.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az lehetőség erre biztosított, akkor külön térben (udvaron, tornateremben is) szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket, a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni és iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszert alkalmazunk.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, a szabadjáték kiteljesedésére, megfelelő időt biztosít a tevékenységekre. Figyelembe vesszük a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet. Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek (étkezés, gondozás, mozgás), melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, és nyugalmat, folyamatosságot, támaszt biztosítanak. A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben, a kapcsolatépítésben, a gyermekek önállóságának, fejlődésének elősegítésében, együttműködve a gondozást végző óvodapedagógusokkal, dajkákkal, pedagógiai asszisztenssel.

Valamennyi csoportban biztosítani kell a pihenést. Lehetőséget kell teremteni a csendes tevékenységek és a szabad játék megvalósítására.

A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások, normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezzék, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A befogadás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti-rend pontosabb betartását kívánják meg.

A heti rendben az általunk szervezett fejlesztő tevékenységek napját határozzuk meg. A tanulási tevékenységeket a csoportok heti rendjében határozzuk meg.

A folyamatos napirend

Célunk: a jól megszervezett, rugalmas keret biztosítsa az óvodai élet és a gyermekeink kiegyensúlyozott életritmusát, biztonságérzetét. Napirendünk részben folyamatos.

A napirend kialakításánál a következőket vesszük figyelembe:

- a korosztály életkori sajátosságait,
- a játékidő növekedésének lehetőségeit,,
- megfelelő keretet adjon az epochális tanulási rendszernek,
- a tanulási tevékenységeket többnyire a játékidőn belül szervezzük,
- a gyermekek, a családok étkezési szokásait, a gyerekek reggeli gyülekezésének időtartamát,,
- az étkezés, kiszolgálás feltételeinek biztosítását,
- a csoportszobák átrendezését úgy, hogy a többféle tevékenységet végző gyermekek ne zavarják egymást (ábrázoló asztal, étkező asztal),
- évszakok változását (a nyári időszakban a szabadidős tevékenységek időtartama növekszik),
- a szabály- és szokásrendszert, a szervezési feladatok aprólékos megvalósulását.

Napirendi ajánlás

6,00-tól	játék tanulás
8,30	tízórai tanulás játék mindennapi mese mindennapi mozgás pl.:játék az udvaron vagy élményszerző séta, rossz időben mozgásos játék a csoportszobában
11,45	ebéd pihenés előtti mese pihenés
14,45-től 15,30-ig	folyamatos felkelés uzsonna
17-ig	játék

A folyamatos napirend zökkenőmentes megvalósítása érdekében alaposan átgondolt, elfogadott és betartott szabály és szokásrendszert dolgoztunk ki, melyet a gyakorlatban már alkalmazunk.

Önkiszolgálásnál alkalmazott szabályok, szokások:

- étkezések előtt mindig mossanak kezet,
- a tányért, evőeszközt, ennivalót az előkészítő asztalról önállóan vegyék el,
- a leterített étkezőasztalokhoz üljenek,
- a használt edényeket a tálalóasztalra helyezték vissza,
- a maradék ételt önállóan, illetve kis segítséggel kaparják ki a maradékos tálba,
- a folyadékot önállóan (életkori és egyéni fejlődési szintet figyelembe véve) öntsék a pohárba,
- a levest önállóan, illetve kis segítséggel merjék a tálból, étkezés után ha szükséges mossanak kezet,
- az ételt mindig köszönik meg.

Ezek a szabályok megkönnyítik a higiéniai, együttélési normák elfogadását, biztonságérzetet adnak a gyermekek számára, mert pontosan tudják, hogy ezekben a helyzetekben mit várnak el tőlük.

A folyamatos napirend pozitívumai:

- a célszerűen kialakított szokásrendszerünk zavartalanná, „önmagától” működővé teszi a csoport életét,
- rugalmasságával lehetővé teszi, hogy egyéni tempó, teljesítőképesség, egyéni igény szerint végezzék óvodásaink tevékenységüket,
- kevesebbet kell várakozniuk, nem kell sietniük.

Heti rend

A tevékenységek heti rendje segíti az óvodapedagógus tervező, szervező munkáját, az óvodai csoportok zökkenőmentes működését.

A nevelési évben a heti rend két részre osztott:

- szeptember 1-től május 31-ig és
- június 1-től augusztus 31-ig

Az óvodai csoportok heti rendje követi a napirendek rugalmasságát, folyamatosságát.

A heti rend - különösen a nevelési év elején - teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a befogadás idején figyelünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai, a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe.

A heti rend összeállításánál figyelünk arra, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására, közös megvitatására. A rugalmasság a helyzetekhez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A heti rend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

A tartalmi egység elvei alapján, komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat naponta lehetőséget teremtünk az óvodapedagógus által szervezett komplex tevékenységekre (éneklésre, vizuális tevékenységekre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint) 5-45 perces időtartamban. A gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva. Heti egy-két alkalommal minden csoportban

irányított mozgást szervezünk. A gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

Óvodapedagógus által szervezett és tervezett tevékenységi formák heti rendünkben:

- Külső világ tevékenység megismerése
- Verselés, mesélés,
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, mintázás, kézimunka,
- Mozgás
- Egyéb tevékenységek és programok (nagycsoporthozok számára torna és mese foglalkozások)

A heti rend kialakítása az óvodapedagógus feladata, de az óvodán belül a csoportok heti rendjét bizonyos szinten összehangoljuk (tornaszerek használata, környezeti sétákhoz személyi feltételek biztosítás).

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex tevékenységek helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Egyéb tevékenységformák:

-Néptánc foglalkozás (apró lábak néptáncscsoport)

Heti egy alkalommal a néptánc foglalkozásokon a tehetséges gyerekek megismerkednek az év jeles napjaival, az ünnepekhez fűződő népi hagyományokkal, népviselettel, szokásokkal, a népi hangszerekkel, a népzenevel – elsősorban a gyermekjátékokon keresztül. Különböző rigmusokat, mondókákat tanulnak és megismerkednek a néptánc alapvető lépéseivel. Különböző rendezvények keretein belül (Március 15.) megmutathatják az elsajátított dalokat, mondókákat, dalos, népi játékokat, táncleéseket.

-Nagycsoporthozok mese foglalkozása

Heti egy alkalommal vehetnek részt a nagycsoporthoz gyermekek mese foglalkozáson. A foglalkozáson lehetőségük van a gyermekeknek életkoruknak megfelelő meséket hallani, dramatizálni, bábozni, nyelvi játékokat játszani. A tevékenységekkel a célunk a következő: már meglévő ismeretek bővítése a személyiség /külső-belső/ fejlesztése a különböző jellegű dramatikus játékok-és pedagógiai módszerek alkalmazásával. A személyiség minden komponensének az érzékelés, értelem, az emlékezet, a figyelem, a fizikum, a jellem-egyértelmű fejlesztése. A dramatizálás serkenti a gyermekeket az összefüggő kontextusos elbeszélő beszédre, arra, hogy az eszközök mellett saját testüket, gesztusaikat, mimikájukat és egyéb kommunikatív képességeiket is felhasználják a megjelenítésben. Gyakorolják az informálás, tájékozódás, befolyásolás eszközeit, megtanulják az együttes munkát az egymásra figyelmet, az egymáshoz való alkalmazkodást.

-Nagycsoporthozok torna foglalkozása

Heti egy alkalommal vehetnek részt a nagycsoporthoz gyermekek torna foglalkozáson, melynek célja egészséges életmódra nevelés, egészségmegőrzés, mozgáskoordinációjuk, egyensúlyérzékük fejlesztése, irányok, térbeli tájékozódás elősegítése. Egyaránt fejlesztjük a gyermekek kondicionális és koncentrációs képességét, melyek a későbbiek során

elengedhetetlenek az iskolai jó teljesítmény eléréséhez. A torna segíti a harmonikus, összerendezett mozgást, mely a szem-kéz-láb összehangolt mozgásán alapul.

- Bozsik program

A Magyar Labdarúgó-szövetség (MLSZ), labdarúgással foglalkozó sportszervezet tagja vagyunk. A program indulásakor az MLSZ különös figyelmet fordított arra, hogy már a nagycsoportos óvodás korúakat is megszólítsa és bevonja a labdarúgásba, labdával történő játékokba. A foglalkozások mellett igyekszünk olyan találkozókat, tornákat rendezni, amelyek garantálják a jó élményeket a gyerekeknek.

- Hittan

Az óvodánkban tiszteletben tartjuk a szülőknek azt a jogát, hogy vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek gyermekeik. Ezért minden nevelési évben felmérjük, hogy a szülők igénylik-e óvodánkban a hittan tanítását. A hittan foglalkozás heti egy alkalommal történik.

- Logopédus

Minden nevelési évben a Pedagógiai Intézet szakembere szűrővizsgálatokat végez a beszédhibás, illetve a nagycsoportos korú gyermekek körében. Heti egy alkalommal logopédiai foglalkozásokat tart a tanköteles korú gyermekek számára.

-Utazó Gyógypedagógusok

Alapító okiratunk alapján sajátos nevelési igényű gyermekeket is ellátunk, utazó gyógypedagógusok végzik a gyermekek fejlesztését.

-Bábszínház, színház

Utazó bábszínház látogat óvodánkba egy nevelési évben két alkalommal. Színházi látogatásokat is szoktunk szervezni a gyermekeknek (Szolnoki Szigligeti Színház), melynek költségeit a szülők vállalják.

Óvodánk nyári élete:

Június 1-től augusztus 31-ig a nyári időszakban is fontos, hogy az óvodai életet olyan tartalommal töltsük meg, amely bár egy kicsit eltér a megszokottól, mégis színes, változatos és élményekkel teli legyen. Ebben az időszakban is különféle tevékenységeket ajánlunk a gyermekek számára, akik érdeklődésüknek megfelelően választhatnak.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal, a dajkával, pedagógiai asszisztenssel.

A dajkai, pedagógiai asszisztensi munka: az óvodapedagógussal szorosan együttműködve valósul meg. Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik, egyértelműen elkülönítjük mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepkörük.

A dajka/ pedagógiai asszisztens kompetens szerepkört tölt be:

- az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése során,

- a gyermekekről kapott információk felettesei felé való továbbításában,
- az óvoda vagyon- és állapotvédelmében,
- a névre szóló, hitelesített munkaköri leírásában rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében,
- saját szak- és önképzésében,
- megszerzett szakmai ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésébe,
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában,
- saját élményű tapasztalatainak átadásában,
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében,
- lelki egészségének védelmében,
- az óvoda alap- és kiegészítő feladatainak teljesítésében,
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során,
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán,
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében,
- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában,
- a gyerekek tehetséggondozásában,
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során.

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata – az Alapprogramban deklarált – testi és lelki szükségletek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

6.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód alakításának célja

A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során formálódnak az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek, fejlődnek testi, lelki képességeik.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tárgyi feltételek biztosítása.
- A gyermekek gondozása, testi, lelki szükségletük, mozgásigényük kielégítése, egészségük megóvása, ápolása.
- A testi fejlődés elősegítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénynyé fejlesztése.
- Az étkezésnél, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettség-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve

- tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- Diabéteszes és ételallergiás gyermekek ellátása (a szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzése a cukorbetegségben/ ételallergiában érintett gyermekek fogadásához).
 - Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
 - A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos, balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.
 - Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása.
 - A szokás- és normarendszer kialakítása, összehangolt munka, azonos norma a csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között.
 - Saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek fejlesztése, ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése.
 - A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése.
 - A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása.
 - A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása (szociokulturális háttér, gondozási szokások).
 - Az egészségügyi szolgálattal együttműködve a teljes körű egészségfejlesztés kiépítése, és annak működtetése.
 - Szociális hátrányok enyhítése egyéni higiénés problémák megoldásával.

Az egészséges életmód alakításának tartalma

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfortérzetének biztosítása, a gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni, szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. Fontosnak tartjuk az óvodapedagógus–gyermek, a dajka–gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modellértékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermekek énképét, segíti önállóvá válásukat. A tevékenységben a felnőtt – óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka, szülő – a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így nyílik lehetőség a gondozási teendők közvetítésére is. (Pl.:

igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés.)

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy a saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi szükségleteik kielégítéséhez szükséges készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

A testápolás, öltözködés, étkezés szokásrendszere

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban:

Segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési, étkezési önkiszolgáló teendőket.

A segítségadás folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4-5 éves korban:

Kis segítséggel – egyéni eltérésüknek megfelelően – végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A kis segítségadás: A tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti.

A szokás- és normarendszer az önállósági foknak megfelelően új tartalmakkal bővül (például megbízatás).

5-7 éves korban:

Önállóan végezzék (személyük körül) a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.

A szükség szerinti segítségadás: Folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent.

A szokás- és normarendszer kiteljesedik, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

Mindennapos Mozgás

A testi nevelés magába foglalja a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését. A gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését.

A gyermek természetes mozgásigényét sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, mintát adva ezzel a szülőknek is.

Levegőzés, pihenés és alvás

A levegő az egészséges életmód fontos eleme. Az évszakoktól és az időjárástól függően, nagyon fontos a szabadban töltött idő.

A gyermek természetes joga a csendhez, a pihenéshez való jog, ezért különösen ügyelünk a nyugalom feltételeinek megteremtésére.

Pihenés és alvás feltételei:

- tiszta levegő, kényelmes fekvőhely,
- nyugodt légkör,
- az altatás hangulatához illő mese, esetleg halk zene, ének.

Testápolás, személyi higiéné

A gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal kell védenünk a gyermekek érzékszerveit. A bőrápolás, fogmosás, hajápolás, az orr tisztántartása és a WC-használat kapcsolatos tevékenységekben a gyermekek fokozott önállósággal vesznek részt. Törekedünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak befolyásolására. A szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Öltözködés

Az öltözködéskor fontos a sorrend megismertetése, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket rétegesen öltöztessék, elvárjuk biztonságos, kényelmes cipő használatát mozgásos tevékenység közben.

Egészséges táplálkozás

A gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetés keretében az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani, ennek megfelelően nem támogatjuk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását. A helyes táplálkozás nem jelenti egyetlen ételnek, élelmiszernek a tilalmát sem, azonban célszerű egyeseket előnyben részesíteni, mások fogyasztását csökkenteni. Az étkezésnél, különös figyelmet fordítunk a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettségtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítására. Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek (például Krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (például étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer, valamint a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- és normarendszer, az óvoda dolgozóinak modellértékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra épülnek, az önállóság fejlődésére és a biztonságos eszközfogásra gyakorolnak kedvező hatást. A tápanyagszükséglet pótlását szolgálja, ha a szülők közreműködésével naponta gondoskodunk gyümölcscről, zöldségféléről. A gyermeket – táplálkozási szokásait tiszteletben tartva – ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására, és az étrend megismertetésével közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermeknek a környezetéhez történő alkalmazkodását, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában:

- a társas beilleszkedés (integráció) megvalósítása,
- a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása.

A lelki egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása,
- a hibás viselkedési módok kezelése,
- a stresszhatások kompenzálása,
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása,
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése.

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket.

A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, folyamatos levegőcsere, nyugtató hatású színharmónia stb.).

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, azaz a betegségek megelőzésére.

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

A speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve történik. Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi szűrésekre, vizsgálatokra.

A balesetek megelőzését szolgálja az alábbi feltételrendszer:

- balesetvédelmi nevelés a gyermekek részére
- az udvar játékeinak átvizsgálása balesetvédelmi szempontból
- az óvodapedagógusok részére balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás
- a gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérésével elsőrendű feladatunk: a gyermekek testi épségének védelme. A baleset-megelőzés, amely magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket.

A fentiek megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve, a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezve igyekszünk olyan optimális tárgyi környezetet, harmóniát kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. Kítűnő adottságú udvarunk – tér, talaj – alkalmas a természetes mozgás játékos gyakorlására.

Az udvar esztétikai szépségét adja:

- a virágoskert, sziklakert,
- bokrok, fák, cserjék, és

- a zöld pázsit.

Udvari játékaink a különböző típusú mozgáselemek kipróbálásához, gyakorlásához nyújtanak lehetőséget.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek a kialakított szokásoknak megfelelően felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Készségszinten használják az evőeszközöket (kanalat, kést, villát).
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- A kulturált étkezés alapvető szokásait ismerik (asztalnál ülve, csukott szájjal étkeznek).
- Önállóan öltöznek, ruháikat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruháikat védik a szennyeződéstől, a gyűrődéstől, és a megfelelő helyre teszik
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára.
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik.
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés fejlesztése

Az óvoda családi, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönző hatással van a gyermekek érzelmi kötődésének alakulására.

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezt szükséges, hogy

- a.) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék;
- b.) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- c.) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- d.) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az újonnan érkező gyermek közösségbe történő befogadásának segítése.
- A befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családi környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése.
- Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség, az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetben való megtapasztalása, a dolgozók modellértékű bánásmódja során.
- A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás- és normarendszer kialakítása.
- A közösségi nevelés, az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek–gyermek, gyermek–felnőtt viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.
- A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az éntudat alakulásának elősegítése, az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek alakítása.
- A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi beóvodázása és rendszeres óvodába járásának segítése.
- A szülők bizalmának megnyerése, szemléletének formálása a nevelési problémák közös megoldásában.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma

A befogadás rendszere

A befogadási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, a pozitív, elfogadó attitűd az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény.

A befogadás kapcsán főbb tennivalóink:

- Családlátogatással személyes kapcsolatfelvétel, környezettanulmány (anamnézis felvétel).
- Anyás befogadás, fokozatos időcsökkentéssel. Az együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermek napirendjét, szokásait.

- A befogadásban mindkét óvodapedagógus és a dajka is részt vesz. Az együttjátás mellett megismerkednek a gyermekek a csoportszobában és az udvaron elhelyezett játékokkal, szerekkel. Az óvodapedagógusok a szülőknek, gyermekeknek az életkori elvárásnak megfelelően közvetítik és közösen gyakoroltatják a tevékenységeket. A tevékenységek megerősítése sok-sok érzelmi átéléssel, játékosan történik, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, egyéni szokásait. Különösen fontos a testápoláshoz és az étkezéshez szükséges tárgyak, azok használatának bemutatása.
- A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.
- Valamennyi csoportban családi légkör megteremtésével segítjük elő a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, az évkezdés bizonytalanságának feloldását. Lehetőséget biztosítunk, hogy érdeklődésüknek megfelelően válasszanak tevékenységet. Ösztönözzük az 5–7 éves gyermekeket, hogy segítsenek a kiscsoportosoknak, vegyék körül őket szeretettel.

Szokás- és normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás- és normarendszer biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és a pedagógiai munkát segítők közötti összhang.

Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokás- és normarendszer napirendkövető. Elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés,
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok,
- a játék, mozgás,
- a tanulás területén,

normaként jelennek meg az óvodai életben.

A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önértékelítésnek.

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése-közösségi nevelés

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:

- a közös ünnepek és hagyományok ápolása,
- a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása.

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint a szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő viszony, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünnepelőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind-mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei.

Közösségi és erkölcsi nevelés során a társas kapcsolatok alakulásának segítése a gyermek–gyermek és a felnőtt–gyermek viszonylatban.

Nevelőmunkánk a gyermek–gyermek viszonylatban egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek megismerésére, elfogadására és tiszteletére irányul.

A társas kapcsolatok figyelemmel kísérése segíti a gyermek–gyermek viszony megismerését, és ezzel a társas kapcsolatok kialakításának célzott, tevékenységen keresztül történő segítségét.

A gyermek személyiségfejlődésének alakulásában modellértékű az óvodai feladatellátásban résztvevő felnőttek közötti kommunikáció, bánásmód, viselkedés.

Társas együttműködés közben tanulják meg a gyermekek az egymás felé fordulást, egymás segítségét, valamint a közösség alapvető normáit. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, önkifejező törekvéseikhez, önérvényesítésükhöz.

A gyermeki kapcsolatok (gyermek–gyermek, gyermek–felnőtt) együttműködése során válik természetessé, hogy minden gyermek különbözőségeivel is elfogadható és szerethető.

A felnőtt–gyermek kapcsolatában: a felnőtthez fűződő viszony nyújtja az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely a jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet teszi lehetővé.

Az udvarias magatartás formáinak elsajátítása által a gyermekek képessé válnak a társak ellentétes véleményének elfogadására, alakul a szülők, felnőttek iránti figyelmesség, tisztelet.

Illem

Célunk: az óvodai viselkedésre vonatkozó illemszabályok alapjainak elsajátítása.

Feladatunk: a gyerekeknek meg kell tanítanunk a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait, melyeket természetes élethelyzetekben gyakorolhatnak.

Fontos feladatunknak tekintjük, hogy a gyerekek jól érezzék magukat, megtalálják helyüket az óvodai életben, és biztonságosan eligazodjanak az élethelyzetekben.

„A növekvő gyermek apránként, fokozatosan tanulja meg, hogy kell önmagát jobban megértenie, s eközben fejlődik ki az a képessége, hogy másokat is megértsen, és így jut el végül az emberi érintkezés mindenkit kielégítő és tartalmas formáihoz.”

Elengedhetetlen az óvodapedagógusi minta. Tudatosan kell készülnünk arra, hogy amit a gyermekektől megkívánunk, az önmagunk számára is kötelező. Az adott illemszabályokat tömören, érthetően magyarázzuk és indokoljuk. Segítsünk kiépíteni a gyermekek kommunikációs kapcsolatát, érdeklődjük élményeik iránt, teremtsünk lehetőséget a normák játékos gyakorlására, majd a valós helyzetekben történő alkalmazására.

A következő illemszabályokat tanítjuk meg a gyermekeinknek:

A jó megjelenés illemszabálya

- A jó megjelenés, a higiénés szokások kialakítását, a testi tisztaságot, a ruházat tisztaságát, rendezettségét, ezek iránti igény kialakulását jelenti.

A szokások megismerésének, gyakorlásának lehetőségei:

- napközben, spontán adódó helyzetekben,
- szituációs-, szerep-, és bábjátékok során,
- képelemzés, képválogatás segítségével
- események, öltözetek hozzárendelése során... stb. nap mint nap gyakorolhatók.

Étkezési szokások kialakítása

Rendezett külsővel üljenek a gyerekek asztalhoz, önkiszolgáláskor a megfelelő eszközöket a megfelelő helyre, sorrendben téve és használatlaltal étkezzenek. A helyes, kulturált étkezési szokások, technikák gyakorlásával (jól megrágás, szalvéta használat, eszközfogás, önálló szedés, maradék kihozása) tanítjuk meg őket mind erre.

Az óvodai viselkedésre vonatkozó illemszabályok

- Magába foglalja a felnőttekhez, a társakhoz intézett kérdések, kérdéses módját, hogyan kell belépni egy helységbe (köszönés), az óvoda dolgozóival szemben tanúsított udvariassági szokásokat, tárgyak, játékok felvételét, bocsánatkérést, annak módját.
- A különböző tevékenységek közbeni viselkedés alakítása is lényeges, a kisebbek épségére ügyelés, egymás közti konfliktusok intelligens rendezése, önfegyelem kötött, kötetlen foglalkozásokon, játék közben (ne zavarja társait).

A köszönés módjára vonatkozó illemszabályok

Fontos, hogy kinek, mikor és hogyan köszönjenek:

- Óvodába érkezéskor a felnőtteknek, egymásnak köszönjenek.
- Ha vendég érkezik, köszöntsék.
- Több variáció közül (napszaknak megfelelő, szervusz. stb.) választhassanak, nem fontos meghatározni a formáját.
- Gyakorolhatók a különböző játékok során és a napi tevékenységek alkalmazásával egyaránt.

Az ajándékozás illemszabályai

- Megfelelő tekintettartás, udvarias, helyes megszólítás elsajátítása;
- Érezzék meg az „adni örömét” és ezt udvariasan, szeretettel tegyék.

Az óvodán kívüli viselkedés, a közlekedés közbeni, udvari viselkedés illemszabályai

- Az óvodán kívül (utcákon, boltban, kiállításon) a gyerekek viselkedjenek illendően; halk beszéddel, figyelemmel, óvatosan és udvariasan.
- A közlekedés során ügyeljenek társaikra, a felnőtt járókelőket vegyék figyelembe, tartsák be az alapvető közlekedési szabályokat.
- Az udvari játéktevékenység során is igyekezzenek kulturáltan viselkedni; ügyeljenek társaikra, környezetük rendjére, a játékokra, egymás épségére.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- Igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Természetes társas szükségleteik kielégítése során képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére
- A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- A tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet a megbeszéltek alapján befejezik.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, konfliktushelyzetben képesek meggyezésre jutni.
- A csoport „Illemtárában” meghatározott udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja).
- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében, az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze, egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében valósul meg intézményünkben. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul:

- a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége,
- beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása,
- beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének tartalmának megértése,
- fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik,
- a beszédkedv felkeltése és fenntartás,
- a beszédhallás és szövegértés fejlesztése,
- kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

A kommunikációs képesség az óvodáskor fontos alapképessége. A beszélőkedv megőrzése mellett alapvető feladatunk beszédhelyzetek teremtése a gyerekek számára. A beszélőkedv a beszédhelyzet, a beszédképesség a családi környezet – élmények, ingergazdagság – és az óvodai modell – óvodapedagógusok, felnőttek, gyermekek – együttesen hatnak a gyermek beszédfejlődésére. Az óvodában fokozzák a beszédaktivitást a bővülő társas kapcsolatok, a változatos kommunikációs helyzetek.

A beszédfejlesztés egész óvodai nevelésünk átfogó feladata. Ismernünk kell a gyermekeink beszédállapotát ahhoz, hogy célirányosan tovább fejleszthessük.

Ezt az alábbi szempontok szerint végezzük:

1. Beszédhallás: a beszédészlelés és a beszédmegértés alapja a tökéletes hallás
2. Beszédértés: két részből áll: a beszédészlelés és a beszédmegértés
3. Hangok vizsgálata: szó elején, közepén, végén
4. Mondatszerkesztés: szabályos, nyelvtanilag helyes mondatok képzése
5. Összefüggő beszéd: mese, történet önálló elmondása
6. Szókincs

Az anyanyelvi, kommunikációs fejlesztésben is alaptevékenység a játék:

- mint az önkifejezés eszköze,
- mint a szereplés –szükséglet kielégítése,
- mint a közlési szükséglet kielégítése,
- mint tanulási lehetőség.

Az óvodapedagógus feladatai

A gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve:

- A kommunikáció különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszélő- és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával.
- Változatos tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása.
- Valamennyi értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet biztosítása.
- Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd).
- A gyermekek kérdéseire mindig válaszoljunk.
- Tapintatosan segítsük a beszédhibás gyermekek fejlődését.
- Figyelmet fordítunk a gátlásos gyerekekre, empátiával törekedünk a szóbeli aktivizálásukra.
- Legyünk őszinték a gyermekekkel és önmagunkat adjuk.
- Alkalmazhatunk nyelvi, drámapedagógiai játékokat, bábozást, dramatizálást.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Szakmai kapcsolattartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal. Ha a hangzók helyes ejtése mégsem következne be, akkor – mint a korábbi években is tettük – logopédus segítségét vesszük igénybe.
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, illetve nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.
- Hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.

- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok kisgyermekai is megértik az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

7.1. A játék

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon és hosszan tartóan ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé, tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A játék a gyermek önmegvalósítása, érzelmeink, vágyaink, lelkiállapotának önkifejezése, fejlettségének legjobb mutatója. A játék a valóság szubjektív tükröződése, a szimbólumképzés csodálatos világa.

A játékban a szimbólumok elemzésével érthetjük meg a gyermek érzelmi állapotát, viselkedését, megfigyelhetjük a kommunikációs, kognitív állapotát, információt kaphatunk a teljes személyiségéről.

A gyermek jelzéseit „értő figyelemmel” kísérik, érzékeljük a problémákat, segítünk a gyermeknek a feldolgozásban.

A játék célja

A játék a gyermek legfőbb tevékenysége, a szocializáció színtere. A gyermek fejlődése a játékban a legintenzívebb. Az utánzás, a tevékenységi vágy, az önállósulás, az értelmi, a motoros, a kommunikációs képességek, az érzelmi, akarat tulajdonságok, a szociális magatartás a játékban integráltan fejlődik.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata.

Az érzelmi-akarati élet tulajdonságainak, a társas kapcsolatok alakulásának, a társas szükségletek kielégítésének legfontosabb formája a játék. A játék során fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, képzelete, gondolkodása, kreativitása. A játékba ágyazódik a mozgás, a testséma, a percepció fejlesztése és az én megismerése.

A játék kiemelt jelentőségének meg kell mutatkoznia az óvoda napirendjében és időbeosztásában is.

Feladataink:

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása
- A feltételek biztosítása:
 - a.) élmény
 - b.) hely,
 - c.) idő,
 - d.) eszközök
 - e.) nyugodt légkör.

a.) ÉLMÉNY

A játék egyik fontos eleme a tapasztalatszerzés és élményszerzés. Az óvodapedagógus tegeye lehetővé, hogy a családban, az óvodában és a tágabb természeti, társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermek újra és újra átélje, ezért fontos a spontán élmények mellett témához kapcsolódó közös élményszerzési lehetőségek megteremtése, tervezése (például vásároljunk boltban, piacon, látogassunk postára, fodrászhoz). A közös élményszerzés alkalmait minden nevelési évben az óvodai csoportnaplóban tervezzük, tartalmával segítve a nevelési feladat megvalósulását.

b.) HELY

A csoportban a különböző jellegű játékoknak megfelelően állandó és ideiglenes játszóhelyeket alakítunk ki (pl. babaszoba, konyha, építőjáték).

Az évszakok diktálta koncentráció elve alapján érzékelhetővé tesszük a benti és az udvari játékok kínálatát.

A kinti játéktémák színtere tágas udvarunk, ahol optimális lehetőséget nyújtunk a mozgásos- szerep és szabályjátékokra.

c.) IDŐ

A napirendben erre a tevékenységre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy elmélyülten játszhasanak, tevékenykedhessenek, legyen idejük elképzeléseik megvalósítására.

d.) JÁTÉKESZKÖZ

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, az évszakok adta természetes anyagokat (csutka, csuhé, levelek, szirmok, magvak) kész és félkész eszközöket is adunk gyermekeinknek, melyek fejlesztő, motiváló, kreativitást segítő hatást váltanak ki a már meglévő játékszerek mellett.

e.) NYUGODT LÉGKÖR

Nemcsak a játéknak, hanem az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos kiscsoporttól kezdve az alapvető szokás- és normarendszer kialakítása, a megfelelő csoportléghőköri biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel.

f.) IRÁNYÍTÁS

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésében is meg kell mutatkoznia.

Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási-döntési képességeik fejlődnek. Kövessük mindig figyelemmel a gyermekek játékát, hangulatát, érzelmeit. Az irányításban beavatkozásunk terjedjen ki a gyermek sokirányú megfigyelésére, a megoldási lehetőségek felállítására, választhatóságára, a testi épségének megőrzésére, konfliktusos helyzet kivédésére felnőtt segítsége nélkül, valamint a gyermek ismereteire alapozott tervszerű kezdeményezésekre. Az óvodapedagógus játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

Szabályokat kell megtanulni, azokhoz alkalmazkodni, önállóan betartani, mert csak indirekt módszerrel tudunk figyelni a játszókra, míg a tanítást irányítjuk.

Párhuzamosan zajló tevékenységek közül a játék az alaptevékenység. A tanulás szervezése, a tanulás maga nem zavarhatja az elmélyülten játszókat, de a játszó sem zavarhatja a nyugodt tanulást. Minden gyermek azt a tevékenységet végzi háborítatlanul, amelyet önként, önmaga választott.

A spontán játékhöz szükséges alapvető szabályokat állítottunk fel a gyermekek érdekében. Ezek a következők:

- a csoportszoba a játék szabadon alakítható színtere, tetszés szerint átrendezhető,
- a játékeszközök bármire felhasználhatók,
- a szabadság határai addig terjednek, amíg a másik gyermek érdekei nem sérülnek,,
- nem adunk helyet a testi épséget veszélyeztető agresszivitásnak, rongálásnak
- a játékok – melyek a gyermekek számára elérhető helyen vannak – szabadon levehetők, egymásnak átadhatók, de a játéktevékenység lezárása után a helyükre kell, hogy kerüljenek,
- a játszócsoporthoz kérésre lehet csatlakozni, de az elutasítást is el kell tudni viselni,
- a gyermekek spontán játékát külső szemlélőként, „értő figyelemmel” kell követnünk,
- a spontán játékba csak akkor kapcsolódhatunk be, ha a kialakult szabályok sérülnek, a konfliktus agresszióba torkollik, vagy a játéktéma tovább lépését segítjük.

A gyerekekkel való együtt játszásunk, mindig abból induljon ki, hogy a csoportnak mire van szüksége. Együtt játszásunk nem lehet beavatkozás, nem korlátozhatja a gyermekek önállóságát.

Beépülő modell, ami segíti a mintával való azonosulást. Mi óvodapedagógusok általában nem irányító szerepet vállalunk, nem korlátozzuk a téma és eszközválasztást. Az együtt játszás arra is jobban lehetőséget ad, hogy „belülről” segítsük a gyermekek viselkedését, megtaláljuk a mélyen rejtőző okokat, segítsünk a feszültségek önmegoldó levezetésében.

Irányító, segítő, ötletadó szerepünk, mindig a játszó igényeihez igazodik. A túlírányzott csoport kevesebb viselkedési próbálkozásra kap lehetőséget, csökken a szereptanulási esély, a gyermek önállósága.

Különböző életkorú és fejlettségű gyerekek együtt játszásának segítésében fontosnak tartjuk:

- olyan játékszokások, szabályok kialakítását, melyek lehetővé teszik, hogy a gyermekek ne zavarják egymást a játékban.
- lehetővé tesszük, hogy különböző fejlettségű gyermekek elkülönülten játszhasanak (pl. társasjáték)

- olyan nevelési eljárásokat alkalmazunk, amelyek hozzásegítik a gyermekeket, hogy egymást tiszteljék, egymáshoz alkalmazkodjanak.

A játék tartalma

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játékát,
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

Különböző játékfajták

Nevelési gyakorlatunkban valamennyi játékfajta jelen van: gyakorló, konstruáló játék, szimbolikus és szerepjáték (barkácsolás, bábozás, dramatizálás), szabályjáték. A játékfajták a játék tartalmához, valamint a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodnak.

A fejlődés eredménye óvodáskor végére

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus és a szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőkészsége, alkalmazkodóképessége, empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet.
- Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz.
- Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás.
- Ismert meséket dramatizálnak, báboznak.
- Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata.

7.2. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás óvodás korban elsősorban játékos cselekvésben megy végbe.

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzós, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolódása. A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása, 5 év körül a

bemutatás és a magyarázat együttesen, még később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz a tevékenységre, eredményez tanulást.

Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásnak és a belátásos tanulásnak. Ez fokozza a felnőttek felelősségét, hisz minden tevékenységünk, minden megnyilvánulásunk minta gyermekeink számára. Tudnunk kell azt is, hogy gyermekink nemcsak magát a tevékenységet utánozzák, hanem a tevékenységünkhöz való viszonyunkat.

A beszéd fontos eleme a tanulásnak. A valóságos kommunikációs helyzetek – beszélgetés, kérdés, spontán közlés – elősegítik a gondolkodás fejlődését, a tanulás eredményességét. A spontán tanulási helyzetek mellett szükség van általunk rendszeresen szervezett, tervszerű tanulásra is. A program szerinti tanulás eltér a hagyományos tanulástól. Ennek egyértelmű igazolása az epochális rendszer és az egyéni fejlesztés középpontba állítása.

Az epochális tanulási rendszer

A tanulási tevékenységet epochákban szervezzük; vannak környezetismeret, környezetvédelem és matematika tanulás epochák; melyek helyét és idejét a tanévben az aktualitás (évszak) alapján határozzuk meg. Ez azt jelenti, hogy a környezeti és matematikai tanulás ciklusokba rendeződve követik egymást. Egy epochába sorolt témakör (pl. Ősz) anyagával több hétig (2,3, akár 4 hét is) folyamatosan foglalkozunk. A naponta ismétlődő feldolgozással megteremtjük a folyamatos gyakorlás feltételeit, de azt is elérjük, hogy a témakör feldolgozásakor mindig az egészből indulunk ki, majd a részek egymásra építésével az egészhez térünk vissza.

A témakör feldolgozásának mélységét mindig az epochális tanulásban résztvevő gyermekek egyéni fejlettsége alapján határozzuk meg.

A gyermekek öntevékenyen vesznek részt a tanulásba, a folyamatos, egymásra épülő, fokozatosan gazdagodó, koncentrikusan bővülő tapasztalatszerzés eredményeként lépésről lépésre felfedezik az oksági viszonyokat, összefüggéseket, képesek azonosságok, különbségek meglátására, általánosításra, konkretizálásra és adott vagy választott szempont szerinti osztályozásra.

Az epochákat témakörönként alakítjuk ki, lehetőség szerint komplexen hozzákapszoljuk a zenei és a mese, vers anyagot, ábrázoló technikát, testnevelést.

Az epochák időtartama a feldolgozandó témakörtől függ.

A témakör anyagát hetekre bontjuk úgy, hogy feldolgozásuk követi a tapasztalatszerzés és világlátás általános elveit, az általánostól indulva, a részekben át vissza az egészlegességig.

Kötetlen, mikrocsoportos - osztott és osztatlan életkorú csoportokban egyaránt – egyéni fejlődésre, fejlesztésre koncentráló tanulási tevékenységet szervezünk, maximum 6 gyermek részvételével, négy napon keresztül, azonos témával, egyénekre szabott feladatokkal, módszerekkel, eszközökkel.

A részvétel 4 napon át a gyermek számára lehetőség, eldönthetik, melyik napon, vagy egy héten át hányszor vesznek részt a tanulási tevékenységben. A negyedik napon tanulni hívjuk azokat, akik eddig önként nem vettek részt és 5-7 évesek.

A tanulási tevékenységet játékidőben, jól elkülönített, a tanulásnak fenntartott helyen naponta- megközelítőleg – azonos időben szervezzük.

Kialakítjuk a nyugodt tanulás feltételeit; melyek a következők:

- elmélyülten játszó gyermekcsoport
- jól átgondolt szokásrendszer (halk beszéd, tapintatos viselkedés)
- célszerűen berendezett csoportszoba, viszonylagosan elkülönített tanulóhellyel.

Az epochális tanulási rendszer jellemzői, pozitívumai

Óvodapedagógusaink ciklusmegosztásban dolgoznak.

A saját területükön folyamatosan követni tudják a gyermekek tapasztalatszerzését, ismereteinek bővülését, képességeinek fejlődését.

Követni tudjuk az egész éves és az évenként egymásra épülő folyamatot. Saját ciklusanyagunk mellett ismernünk kell párunk munkáját is, mert hiányzás esetén egymást helyettesítjük. Együttműködésünk a pedagógiai munkát segítőkkel elengedhetetlen feltétele a hatékony munkának.

Osztatlan és osztott életkorú csoportokban a fejlesztést egyaránt az egyéni fejlettségre építjük. Belső motiváció és nem külső kényszer hatására vesznek részt a gyermekek egy sajátos megismerő folyamatban, kivéve azokat, akik önként nem kapcsolódnak be és tankötelesek. Számukra esetenként kötelezővé válhat a részvétel, hisz nem maradhatnak ki rendszeresen a szervezett tapasztalatszerzésből.

Egyszerre kevés gyermek vesz részt a szervezett tanulásban (ált. 2-5 fő), így minden gyermek tevékenységét külön-külön figyelemmel kísérjük, kiküszöböljük a sikertelenséget, kudarcot, növeljük a gyermek önbizalmát, mely fokozza aktivitását, teljesítményét.

Segítséggel vagy önkorigálással javíthatjuk a hibát, rávezetjük a sikeres megoldásra, az iskolába menőket fokozott önellenőrzésre buzdítjuk.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a megismeréshez, ezen belül a tanulóhoz: azaz szeressenek, akarjanak tanulni. A kudarc, sikertelenség azt a kíváncsiságot, érdeklődést oltja ki a gyermekből, ami az óvodáskor oly szembetűnő jellemzője, ha nem a nekik megfelelő tanulási feltételeket teremtik meg számukra. Ezért a tanulásban a gátló kudarcok kiküszöbölésére kell törekednünk, mert a siker öröme önmaga motiválja a gyermeket az újabb örömteli megismerő, tapasztalatszerző tevékenységre, tehát önmaga fejlődésének rugójává válik. Pontosan kell tudnunk, hogy az adott gyermeknek milyen szintű feladatot adhatunk ahhoz, hogy erőfeszítések árán sikerélményhez jusson, vagyis a tevékenység elvégzésének eredményeként képességei fejlődjenek.

Mindig meggyőződünk arról, hogy a gyermek érti-e a neki adott feladatot; megoldásra ösztönözzük, kitartásra, újabb próbálkozásra buzdítunk. Értékelésünkkel erősítjük a gyermekben a reális önbizalmat, ami fokozza biztonságérzetüket, emocionális stabilitást eredményez.

Az epochális tanulási folyamatban megsokasodik a beszédhelyzetek száma, fokozódik a gyermekek beszédkedve.

A tanulás időtartama nem behatárolt, gyerekek érdeklődésétől függ. Epochális rendszerben egy héten akár többször is részt vehetnek a tanulási tevékenységben, folyamatos gyakorlásra van lehetőségük.

A gyerekek általában más-más feladatot kapnak, esetenként lehet azonos is, megkaphatják a másik gyerek előző játékát is, ha azt szükségesnek tartjuk, vagy a gyermek kéri. Az epochális tanulási folyamatban (matematika, környezet benti feldolgozása) a gyermekek az általunk tervezett játékokon, játékos feladatokon keresztül szerzik meg, gyakorolják, alkalmazzák ismereteiket.

A játék szerepe az epochális tanulási folyamatban

A gyermek a játékban tanul legintenzívebben. Amikor játszik, a gyermekben emóciók zajlanak, erősödnek, képességeik aktivizálódnak, melyek egész személyisége fejlődésének rugója. A játékban a gyermek általában aktív, belső motivációjából eredő érdeklődése hosszú ideig megmarad. Képes sokáig figyelni, tevékenységére kitartás, elmélyülés jellemző.

A játék öröme, a siker érzése újra és újra tevékenységre ösztönzi. Ebből a felismerésből is következik, hogy az óvodáskorban a pedagógiai értelmezésű tanulást a gyermek számára a játékokon keresztül szervezzük, hogy a tanulásban is aktivizálhatók legyenek a fent jelzett folyamatok. Az epochális rendszerű tanulási folyamat erre épül. A gyermekek az általunk tervezett, elkészített szabályjátékok, játékfeladatokon keresztül ismerkednek a matematikával, dolgozzák fel a környezetről szerzett tapasztalatokat, ismereteket.

Az epochális tanulási folyamatban alkalmazott játék az idegrendszer összerendeződését segíti, és minden esetben magában hordozza azt a műveltség- és tudástartalmat, melyet megérteni, elsajátítani, gyakoroltatni kívánunk a gyermekekkel.

Ezek a játékok a képességfejlesztés eszközei és módszerei is egyben. Olyan eszközök, amelyek együttesen magukban hordozzák a játék és a tanulás pozitívumait.

Az a cél, hogy a szenzoros és motoros rendszerek fejlődési és összerendeződési folyamatát – szín és alaklás, egész-rész összefüggésének helyes felismerése, formaészlelés (forma, méret, felület, nagyság), motoros fejlődés (szem- kéz koordináció), finommotorika fejlődése, a taktilis felismerés, térészlelés – a játékokon keresztül segítsük, hiszen ez alapfeltétele a magasabb rendű megismerési folyamatoknak, a sikeres iskolai tanulásnak. A játékok a gondolkodási műveletek gyakoroltatását, az emlékezet, a beszéd, és a figyelem fejlesztést szolgálják.

A tanulási folyamatokban a játékok, játékos feladatok vonzóvá teszik a tanulást a gyermekek számára; önként, belső motiváció hatására vesznek részt a folyamatban. Növelik a gyermek intellektuális aktivitását, kíváncsiságát, megtartják érdeklődést, fokozzák tudásvágyát, erőfeszítését, kitartását, a siker reménye újra-és újra próbálkozásra ösztönzik.

A vonzó játékok gyakorlásra, új megoldások keresésére sarkalják őket.

A tevékenység, a játék öröme, az öntevékeny részvétel a tanulásban, a tudás szülte sikerélmény pozitívan befolyásolja a gyermek viszonyát a tanuláshoz. Kiküszöböli a tanulásban a kudarcot, ami a tanuláshoz, iskolához való viszony alakítása szempontjából rendkívül fontos.

Lehetőségünk nyílik arra, hogy a gyengébb képességű, gátlásos gyermekek a játékban megfélekedzenek, legyőzzék félelmeiket, és minden esetben sikerélményhez jussanak, képességeiknek megfelelő játékfeladat megoldásával, segítséggel, vagy önállóan.

A játékok lehetnek részterület feldolgozók, vagy komplex ismereteket gyakorlók is.

A játékot úgy tervezzük meg, hogy a további lépések fejlesztőek legyenek; egy játékon belül a gyermekek képességei, tudása szerint nehezítjük a feladatokat.

A gyermekek feladatmegoldását figyelemmel kísérjük:

- szóban is megfogalmaztatjuk, tudatosítjuk az eredményt,
- lehetőséget adunk, hogy a gyerek önállóan, önellenőrzéssel megtalálja és kijavítsa hibáját.

Az epochális tanulási folyamat játékosságának jellemzői:

- játékeszközök használata,
- a játékosság érvényesítése a szabályismertetésnél, gyakoroltatásnál,
- a játék indítékaira kell építenünk (belső motiváltság, kíváncsiság, érdeklődés, manuális és intellektuális tevékenykedtetés, érzelmi azonosulás, szükségletek kielégítése),
- irányításunk ösztönző, a próbálkozás, felismerés, hibázás közös gondolkodás, önkorrigálás lehetőséget egyaránt biztosítjuk.

A játékosság szerepe a gyerekek fejlődésével csökken, de új helyzetekben, bonyolult problémaszituációkban újra erőteljesen a felszínre tör és segíti a megértést, az azonosulást, a szabálykövetést.

A kötetlenségről

A kötetlenség a gyermek számára önkéntességet, választási lehetőséget jelent a tevékenységek közül.

Eldöntheti, hogy:

- részt vesz-e a tanulási tevékenységekben, vagy inkább tovább játszik;
- a hét melyik napján vesz részt és egy héten hányszor.

A kisebbeknek azt is jelenti, hogy felállhatnak az asztaltól, vagy a tevékenység helyéről. Elmehetnek, ha akarnak –természetesen csak akkor, ha a kapott vagy választott feladatukat befejezték – úgy, hogy a többieket nem zavarják. Az 5-7 évesek – akik tankötelessé válhatnak – csak akkor mehetnek el, ha elvégezték a feladatokat, amiket nekik terveztünk.

Az ő esetükben az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattartás, szabálytudat erősítése, mint az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás.

Naponta megközelítően azonos időben és helyen megteremtjük a tudatosan tervezett tanulási helyzetet, ill. feltételeit. A tanulási folyamatban megnő felelősségünk, nevelői kompetenciánk a döntéshozó helyzetünk miatt. A ciklusra, hétre meghatározott keretanyagból eldöntjük, hogy melyik gyermeknek milyen nehézségű játékot, feladatot adunk. (A gyermekek kíváncsiságát is figyelembe vesszük, ha ők egymás játékát kérik.)

Alternatívák közül választunk a gyermek aktuális teljesítményéhez, érdeklődéshez igazodva.

A tanulási folyamatban a gyermekek teljesítményét erősen befolyásolja a légkör. A meleg, korlátozó, előítélet-mentes, szeretetteljes légkör megteremtése alapfeltétel.

A gyermekeket ösztönözhetjük:

- ha lehetőséget teremtünk a gyermekek szükségleteinek kielégítésére, mint a közlés, önkifejezés, szereplés,
- ha figyelembe vesszük a gyermekek közötti egyéni különbségeket és ezek alapján célszerűen tesszük meg a játékok egymásutániságát, a módszereket, eszközöket.

A gyermekek tevékenységét akkor irányítjuk eredményesen, ha:

- figyelemkoncentrációval, megosztott figyelemmel rendelkezünk,
- észrevesszük és osztozunk a gyermekek örömeiben, bánatában, sikerében, kudarcában,
- szorongásmentes, sikerorientált viszonyt tudunk kialakítani a gyermekeinkkel,
- interaktív és kommunikatív viszony épül ki köztünk és a gyermekek között.

Módszerek, eszközök, munkaformák

MÓDSZEREK:

a.) Szabályjátékok – a gyermekek önálló munkáján alapulnak. A szabályjátékokban a nevelési helyzetek mellett óriási lehetőség rejlik az idegrendszer összerendeződési folyamatának segítésre, megismerő tevékenység fejlesztésre a matematikai, környezetismereti tapasztalatok alkalmazására.

b.) Természetes környezetben és valóságos tárgyakon történő szemléltetés, bemutatás, irányított megfigyelés.

A módszer eredményességét fokozza:

- minél több érzékszervet foglalkoztatunk,
- változásaiban, fejlődésében (évszak, növények) láttatjuk a dolgokat,

- a szemléltetést cselekvéssel, beszélgetéssel, élmények felelevenítésével, magyarázattal, kérdésekkel kötjük össze.
- c.) Gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás.
A tanulási folyamatban ezek a módszerek szorosan összekapcsolódva jelennek meg. Elsősorban a pozitívumokat hangsúlyozzuk ki, és rávezető kérdésekkel eljuttatjuk őket a probléma megoldásához.

ESZKÖZÖK:

Az epochális tanulás eszköze maga a környező valóság, a természetes környezet, a valóságos tárgyak, élőlények (állatok) és azok makettjeiből, képeiből, rajzokból készített játékeszközök, játékos feladatok.

A valóságról szerzett tapasztalat alkalmazásához készített környezeti játékok képei, rajzai, makettjei élethűek, nem tartalmaznak mesés elemeket.

A matematikai játékokhoz felhasznált formák változatosak, színesek. Az eszközök nem csak az ismeretek megszerzését, alkalmazását szolgálják, hanem ezen túl fejlesztik a gyermekek esztétikai érzékét is.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák

- spontán játékban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat- és élményszerzés (pl.: séta),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás,
- egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés.

MUNKAFORMÁK:

- a.) Frontális munkaformát helyezethez igazítottan (testnevelés, ének, mesehallgatás) alkalmazunk.
- b.) Csoportos és páros munkaforma alkalmazása esetenként indokolt, pl. közös rajz, festés, éneklés, mesehallgatás, vagy 2 gyermek együttesen old meg a tanulásban egy szabályjátékot.
- c.) Az epochális tanulási rendszerben a mikrocsoportos és egyéni munkaformát alkalmazzuk rendszeresen. A mikrocsoport azt jeleníti, hogy a szervezett tanulásban – matematika, környezet, benti feldolgozás és ábrázolás – maximum 6-8 gyermek vesz részt, míg a csoport többi része játszik. Az individualizált munkával a gyermek egyéni sajátosságainak maximális figyelembevétele történik, az eredményesség érdekében. Ez adja az igazi egyéni fejlesztés alapját, amely az egyéni elsajátítási folyamathoz, tempóhoz igazodik.

A gyermekek önállóan végzik feladatukat, tehát rendelkeznie kell az egyéni feladatvégzéshez szükséges tulajdonságokkal (türelem, feladattudat, feladattartás, kitartás, önfegyelem, eszközhasználat...).

Egyéni feladatmegoldásnál ismernünk kell:

- gyermekeink előzetes tudását,
- aktivizálhatóságát,
- egyéni munkára való képességét,
- eszközzel való bánni tudását.

Irányításunk direkt, vagy indirekt. Folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyermekek munkáját, nyugodt elmélyülésre alkalmas tanulási körülményt biztosítunk. Szükség szerint segítünk, értékelünk, bátorítunk.

A gyermekek egyéni tanulásának pozitívumai:

- minden gyermek számára biztosítja az eredményes tanulást,
- a tanuláshoz az erőfeszítés árán elért siker kapcsolódik, ami fokozza a teljesítményt,
- pozitív attitűdváltozást eredményez önmagához a tanuláshoz való viszonya,
- gyarapodik tudása, saját előző szintjéhez képest előrelépés, fejlődés történik,
- pozitívan alakul a gyermek-óvónő viszony.

7.3. A külső világ tevékeny megismerése - Környezetismeret, környezetvédelem

A külső világ tevékeny megismerésének célja

Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket.

Erősödik a pozitív érzelmi viszony:

- a nemzeti értékekhez,
- a népi és a családi hagyományokhoz,
- a szülőföldhöz, a hazai tájhoz,
- a természet szeretetéhez, védelmének igényéhez, a környezettudatos magatartáshoz.

A környezetismeret célja a természet szépségének megláttatása, a természeti környezet megszerettetése, a környezetvédelem igényének megalapozása, környezettudatos magatartás megalapozása.

Megtanítjuk szépnek látni óvodapedagógusaink segítségével a természetet, s ha megszeretik, vigyázni fognak rá és gondozni fogják. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Lehetőség szerint több érzékszervre ható és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése, alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés szimulációs játékok közben.
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban spontán és irányított beszélgetéssel az önértékesítő törekvések segítése, az anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása.
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.

- Olyan jeles napok, néphagyományok beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják a gyermekek óvodai életét, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása.

Tartalma, témakörei

A témakörök, az epochák, és a feldolgozásra szánt idő tervezésénél, melyek a környezetismeret keretét adják, figyelembe vesszük:

- településünk, ezen belül óvodánk szűkebb környezetét,
- településünk természeti környezetét, jellemzőit, állat- és növényvilágát,
- a közlekedést,
- a séták lehetőségét, melynek során gyakorolják a közlekedést, megfigyelik a járműveket, megismerkednek a társadalmi környezetükkel, megtanulnak eligazodni a világban.

Öt témakör-epocha feldolgozására van lehetőségünk, ezek a következők:

- I. Ősz
- II. Tél
- III. Tavasz
- IV. Állatok
- V. Közlekedés

Az állatok és a közlekedés témakörét az őszi, téli, tavaszi témakörében integráltan dolgozzuk fel.

A témakörök feldolgozásához segédanyagunk:

- Játék- és feladatgyűjtemény az epochális tanulási folyamathoz c. kiadvány (Debrecen, 1994.)

A természetvédelmi feladatokról: az indítást a természethez kötődő pozitív érzelmi viszony adja. Az a gyermek, aki szereti a természetet, az gondoskodik is róla, mert amit szeretünk azt óvjuk és védjük.

Általános természetvédelmi feladataink:

- Védjük a közvetlen környezetünket!
- Védjük közvetlen környezetünk növényeit!
- Védjük az állatokat!

A konkrét természetvédelmi feladatokat egyes témakörökhöz kapcsolódóan foglalmaztuk meg.

A környezetvédelmi neveléshez kapcsolódó természetes élethelyzetekben megtanítjuk a gyerekeinket a helyes viselkedésre.

Általános illemszabályok:

- helyes viselkedés,
- udvariassági szabályok, szokások,
- közlekedési magatartás.

A környezetismereti tanuláshoz a tapasztalatokat lehetőség szerint a helyszínen, természetes környezetben szervezzük meg. Falusias jellegű környezetünkben sokféle háziállat található, és lehetőségünk van nagyterületű szántóföld vetésének, betakarításának megfigyelésére.

Az óvoda udvarán a virágokat egész évben gondozzuk.

Természetes környezetünk lehetőséget nyújt bogarak, rovarok, lepkék, pókok, madarak (csiga, giliszta, katica) megfigyelésére.

Gyermekeink családi házakban élnek, ezért lehetőségünk van 1-1 gyermek házánál a szülővel történő előzetes megbeszélés alapján a háziállatok megfigyelésére, etetésére (pl. kutya, macska, tyúk, malac...)

A beszélgetést kiemelt módszerként alkalmazzuk, hiszen a sok beszédhelyzet növeli a beszédkedvet. Nagyon fontos számunkra, hogy gyermekeink megfigyeléseiket, tapasztalataikat, tevékenységeik mozzanatait szóban is megfogalmazzák. Beszélgessenek egymással, velünk óvodapedagógusokkal, felnőttekkel, gyermekekkel, ha arra lehetőség, mód nyílik.

A tapasztalatok, ismeretek alkalmazását gyakorolják a csoportszobában szervezett tanulási helyzetekben.

A gyalogos közlekedési szabályokat séták alkalmával gyakorolják.

A különböző közlekedési eszközök megismertetését applikációs képek is segítik.

A vadon élő állatok témakörét képes kártyák, társasjátékok, dominók segítségével valósítjuk meg. A szülők körében végzett felmérés és igény alapján minden évben elvisszük nagyobb (6-7 éves) gyerekeinket az állatkertbe, melynek költségeit a szülők viselik. Ez a kirándulás egyben élmény- és tapasztalatszerzést szolgálja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb és tágabb környezetük iránt.

A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni.

A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek:

- Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, életkorukat
- Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára
- Különbséget tudnak tenni évszakok között, ismerik az évszakok jellemzőit
- Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat, a napszakok tevékenységeit
- Ismerik a hagyományokat, a nemzeti értékek egyes elemeit
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait és különbségeit
- Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat
- Óvják környezetük tárgyi, természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban.
- Önállóan gyakorolják – dajkák bevonásával – a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel, állatokkal kapcsolatos munkákat.

A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van, és

a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

A matematikai ismeretszerzés célja

A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően

- sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel,
- tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

A matematika a környező világ azon tárgyainak tulajdonságaival történő ismerkedést szolgálja, amelyekkel gyermekeink nap, mint nap kapcsolatba kerülnek játékok vagy más tevékenységük közben. Matematika tanulással célunk megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedések, cselekvések során fejlődjenek képességeik, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhessék, átérezhessék a felfedezés, rátalálás, felismerés, a tudás örömet.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése.

A fejlesztés tartalma

Négy epocha kialakítására van lehetőségünk:

- I. Tapasztalatszerzés a környezet tárgyairól és azok jellemző tulajdonságairól.
- II. Téri viszonyok tapasztalása, irányok.
- III. Kiterjedések térben, síkban.
- IV. Tapasztalatszerzés tér- és síkmértani formákról és egyéb törvényszerűségekről.

A témakörök tartalmas feldolgozását és a hozzákapcsolódó játékokat a Feladatgyűjtemény az epochális rendszerű tanulási folyamathoz c. kiadvány tartalmazza.

1-1 ciklus keretanyagát hetekre bontjuk, megtervezzük az egymásra épített heti részfeladatokat és a felhasználásra kerülő játékokat. A megfelelő játékok és a fokozatok kiválasztásánál figyelembe vesszük:

- a gyermekek saját képességeit

- a játékok bonyolultságát
- a résztvevő gyermekeink érdeklődését, aktivitását.

A környező világ természetes részeit, matematikai jelenségeit játékos, cselekvő aktivitást segítő módszerekkel dolgozzuk fel, (válogatás, osztályozás, rendezés, párosítás, mérés, összehasonlítás). Játékos tevékenységekkel, matematikai játékokkal megteremtjük annak a lehetőségét, hogy sok tapasztalatot szerezhessenek. Gyermekeink megismerésből, felméréséből adódóan az általános feladatokból lebontva tervezzük az egyénre szabott feladatokat.

Óvodásaink gondolkodásának fejlesztését, a problémahelyzet és a problémaszituáció végig élését a feltett kérdések biztosítják.

Ezek:

- emlékezetre utaló (pl. Akkor, amikor...)
- elemi műveltséget vizsgáló (pl. Hogyan tudjuk...)
- fogalmak megértését vizsgáló (pl. Keressetek olyan...)
- oksági összefüggéseket vizsgáló (pl. Miért...)
- érzelmi kapcsolatok, személyes kérdések (pl. Neked melyik a...)

Rendszeresen szervezünk tanulási helyzeteket, matematikai játékokat, ahol megvalósul:

- a hatékony, egyéni képességfejlesztés
- a tapasztalt tények közötti kapcsolatok felfedeztetése
- a tapasztalatok szükség szerinti magyarázata – új ismeretekhez juttatása
- a tapasztalatok, ismeretek rendszerének kialakítása.

Elvárásunk, hogy a matematikai tanulási folyamatot az óvodapedagógus folyamatosan kövesse nyomon, hiszen az egyéni képességfejlesztés és a gyermeki fejlődés kezelhetősége ezt kívánja.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket.
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket; tapasztalataikat, ismereteiket a játéktevékenységekben tudják alkalmazni
- Felismerik az alapvető geometriai formákat.
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk, az irányok megkülönböztetése, a balról jobbra való haladási irány követése.

7.3.1. Állatvédelem-pedagógia

Az állatvédelem pedagógiai, hogy a gyermekekben és fiatalokban kialakítsa az állatok iránti tiszteletet, empátiát és felelős hozzáállást. Az állatvédelem nem csupán a kegyetlenség megelőzéséről szól, hanem egy szélesebb nevelési és szemléletformáló tevékenység, amely hozzájárul a társadalmi együttélés, az erkölcsi fejlődés és a környezettudatosság erősítéséhez.

Az állatvédelem-pedagógia célja óvodánkban:

1. Empátia fejlesztése: Az állatokkal való törődés segít a gyermekeknek empatikusabbá válni, mások érzéseit felismerni és tiszteletben tartani.
2. Felelősségtudat kialakítása: Az állatok gondozása vagy velük való ismerkedés során a gyerekek megtanulják, hogy minden élőlény iránt felelősséggel tartozunk.
3. Etikai és erkölcsi nevelés: Az állatokkal kapcsolatos helyes viselkedés (pl. nem bántani, megfelelően bánni velük) hozzájárul az erkölcsi érzék fejlődéséhez.
4. Környezeti nevelés: Az állatvédelem szoros kapcsolatban áll a természetvédelemmel, így segít a fenntarthatóság és a környezettudatosság szemléletének kialakításában.
5. Ismeretterjesztés: A pedagógiai állatvédelem célja az is, hogy hiteles tudást közvetítsen az állatok életéről, szükségleteikről és védelmük fontosságáról.
6. Pozitív viselkedésminták erősítése: Az állatokkal való foglalkozás elősegíti a szociális készségek, az önfegyelem, a türelem és az együttműködés fejlődését.

Az óvodapedagógus feladata:

1. Pozitív érzelmi viszony kialakítása az állatokhoz
 - Meséken, versek, dalokon keresztül közelebb hozza az állatokat a gyerekekhez.
 - Lehetőséget teremt állatokkal való találkozásra (pl. háziállat-bemutató, állatlátogatás).
 - Bátorítja a gyerekeket arra, hogy megfigyeljék és elmeséljék élményeiket állatokkal kapcsolatban.
2. Empátia és gondoskodás fejlesztése
 - Elmondja, hogy az állatok is érző lények, akiknek szükségleteik vannak (étel, víz, nyugalom).
 - Rávilágít arra, hogy az állatokkal szembeni erőszak elfogadhatatlan.
3. Ismeretterjesztés és tudásbővítés
 - Korosztálynak megfelelő módon ismerteti az állatok életmódját, élőhelyét, szokásait.
 - Ismerteti a felelős állattartás alapjait (pl. mit lehet a kutya/cica, mik a teendők egy kisállattal).
4. Környezettudatos szemlélet megalapozása
 - Felhívja a figyelmet az élőlények védelmére, a természet és az állatvilág megőrzésének fontosságára.
 - Beszélget velük arról, hogyan segíthetünk a vadon élő állatoknak, madaraknak (pl. madáretetés télen).
5. Mintaadás
 - Az óvodapedagógus személyes példát mutat az állatokkal való bánásmódban (pl. kedves hangnem, gondoskodás).

- Értékrendet közvetít a gyerekek felé: az élőlények tisztelete természetes és elvárt.
6. Állatvédelemhez kapcsolódó tevékenységek szervezése
- Kreatív foglalkozások (rajzolás, festés, mintázás, kézimunka állatok témában).
 - Mesedramatizálás, bábozás állatokról.
 - Meghívott vendégek, pl. állatvédő szervezetek képviselői, gazdik kisállataikkal.
 - Részvétel állatvédelmi akciókban (pl. gyűjtés menhelyeknek, madáretető készítése).

Az állatvédelem pedagógiai tartalma

- Állatvédelemmel kapcsolatos programok, tevékenységek szervezése
- Állatasszisztált pedagógiai programok
- Állateledel Gyűjtés (civil szervezeteknek)

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

Az óvodáskor végére az állatvédelemmel kapcsolatos fejlődés elsősorban az érzelmi, erkölcsi és értelmi területeken mutatkozik meg. Az óvodapedagógus tudatos nevelőmunkája nyomán a gyermekekben kialakulnak azok az alapvető attitűdök és viselkedésminták, amelyek megalapozzák a felelős, empátikus viszonyulást az állatokhoz és a természethez.

Az óvodás fejlődése állatvédelem terén az óvodáskor végére:

1. Érzelmi viszonyulás

- Szereti az állatokat, érdeklődik irántuk.
- Képes együttérzést mutatni egy bajba jutott vagy beteg állat iránt.
- Örömmel gondoskodik az állatokról a játékban, tevékenységek során (pl. madáretetés, állatgondozós szerepjáték).

2. Erkölcsi érzék

- Megérti, hogy az állatokkal való rossz bánásmód helytelen.
- Felismeri a helyes viselkedést az állatokkal szemben (nem bántja, nem ijesztgeti, óvatosan bánik vele).
- Érzékeli, hogy az állatok is érző lények, akiknek jogaik és szükségleteik vannak.

3. Felelősségtudat

- Kialakul benne a kezdeti felelősségérzet: tudja, hogy egy állatról gondoskodni kell (etetni, itatni, óvni).
- Együttműködik az állatokkal kapcsolatos feladatokban (pl. etetés, kisállat megfigyelése, közös gondozás).

4. Ismeretek

- Alapvető ismeretekkel rendelkezik néhány házi- és vadállatról: hogyan néznek ki, hol élnek, mit esznek.
- Tudja, hogy az állatokat nem szabad elhanyagolni vagy bántani.
- Különbséget tud tenni házi- és vadon élő állatok között.

5. Környezettudatosság alapjai

- Tudatosodik benne, hogy az emberek felelősek az állatok jólétéért.
- Érti, hogy az állatok élőhelyének védelme (pl. ne szemeteljünk, ne rongáljuk a természetet) fontos.
- Ismer alapvető cselekvéseket, amikkel segíthet az állatokon (pl. téli madáretetés, adománygyűjtés menhelynek).

7.3.2. Zöld Óvoda

Intézményünkben kiemelten foglalkozunk a környezetvédelemmel, fenntarthatóságra neveléssel és a gyermekek környezettudatos szemléletének megalapozásával.

1. Környezeti nevelés a mindennapokban

- A pedagógiai program része a természet, az élővilág védelme.
- A gyerekek megfigyelik az évszakok változásait, állatokat, növényeket.
- Tudatosítják az élőlényekkel való felelős bánásmódot.

2. Állat- és természetvédelem hangsúlya

- Madáretetők, rovarhotelek, komposztáló helyek az udvaron.
- Foglalkozásokon megjelenik az állatvédelem, fenntartható életmód, víz- és energiatakarékosság.

3. Környezettudatos szokások kialakítása

- Szelektív hulladékgyűjtés, takarékoság, újrahasznosítás.
- Növénygondozás, kertészkedés, komposztálás.

4. Közösségi szemléletformálás

- A gyermekek szülei, az óvoda dolgozói is bevonhatók a programokba.
- Kapcsolatot tartanak környezetvédelmi szervezetekkel, természetvédelmi intézményekkel.

5. Jeles zöld napok megünneplése

- Pl. Víz világnapja, Föld napja, Madarak és fák napja – tematikus programokkal, játékokkal, foglalkozásokkal.

A Zöld Óvoda célja óvodánkban:

Célunk a környezettudatos, környezetbarát életvitel, a tudatformálás, és a gyermekek környezethez fűződő pozitív érzelmi viszonyának kialakítása.

A gyermekek számára kézzelfoghatóvá és érzékelhetővé tesszük a természet értékeit, illetve az ökológiai egyensúly fenntartásának fontosságát, valamint azt, hogy ők maguk azok, akik mindezt felnőve sokat tehetnek. A példa ebben az életkorban nagyon meghatározó! Értéke van annak, ha a gyermek látja is, próbálhatja is azokat a munkákat, melyet egy kert fenntartása, az állatok gondozása ad. Ez nekik még játék, élmény, ami később munkává válik. Kiemelt feladatunknak tekintjük a természetvédelmet, a környezettudatos magatartásra nevelést, az egészséges életmódra nevelést.

Óvodánk nevelési programjában elköteleztük magunkat a gyermekek környezettudatos szemléletmódjának formálására, hiszen az ez irányú nevelést, az ökológiai szemlélet elsajátítását nem lehet elég korán elkezdni.

Ebben a korban már nagyon fogékonyak a gyermekek, és később már nem kell arról beszélni, hogy hogyan kell az erdők, folyók, tavak, levegő védelme érdekében más szemlélettel élni, hogyan óvják a természetet, hiszen már óvodás korban „megtanítjuk” őket.

Lényegesnek tartjuk, hogy az óvodáskorban megtapasztalt élmények, a számukra az óvodapedagógusok által nyújtott viselkedési minták erősen bevésődjenek.

A folyamatos munka mellett egy, a környezet védelmére elkötelezett nevelőtestület alakult ki az óvodában. Olyan módszereket alkalmazva a mindennapi óvodai nevelésben, amelyek segítik az adekvát tanulási környezet megteremtését, a kooperatív tanulást, szenzitív módszereket, a terepi tapasztalatszerzést, a felfedezésszerű, cselekvéses tanulást, kísérletezést, az élménypedagógiát, a projektpedagógiát.

A gyermekek, az alkalmazotti közösség, és a szülők környezeti, és egészséges életmód szemléletének formálása:

- A gyermekek érzelmileg kötődjenek mikro és makro környezetükhöz.
- Védjük, óvjuk környezetüket.
- Az élő és élettelen világ megismerése, megszerettetése.
- Környezettudatos szemlélet kialakítása.
- Kulturált természetjárás.
- Energiával, vízzel takarékosan bánjanak.

Az óvodapedagógus feladata:

- Tájékoztatása a környezeti nevelés újdonságairól.
- Az óvodai környezeti nevelésünkben kialakított hagyományok ápolása, bővítése
- Írásbeli munka és eszköztár ellenőrzése.
- A gyerekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságukra, megismerési vágyukra építünk cselekvésre sarkalljuk őket.
- Eszközök biztosítása — például könyvek, határozók, csipeszek, nagyítók, távcsövek formájában.
- Kirándulásokon, sétákon új ismeretek nyújtása mellett a fizikai aktivitást ösztönözzük, és a szabad levegőn tartózkodást biztosítjuk.
- Folyamatos madár megfigyelések, madárodúk megfigyelése, madárfajok ismertetése, téli madáretetés.
- Faültetés, gondozás fontossága.
- Szelektív gyűjtés (például szemét, ételmaradék, komposztálás, olajgyűjtés).
- Őszi kerti munkálatok: levelek gereblyézése.
- Tavaszi kerti munkálatok: veteményezés a kiskertekbe és a magaságásokba, locsolás, virágültetés a tavaszi virágoskertünkbe, faültetés, gyógynövényes és fűszernövény kertben ültetés- mindezek gondozása.
- Szülők, családok szemléletformálása.

Az Zöld Óvoda pedagógiai tartalma

1. Környezeti nevelés a mindennapokban: Nem külön tantárgyként jelenik meg, hanem integráltan, a mindennapi tevékenységek részeként. Játszva tanulják meg a gyerekek a környezet védelmének alapjait. Évszakok, időjárás, természetes folyamatok megfigyelése – séták, megfigyelések, beszélgetések során.

2. Élőlények védelme – állat- és növényvédelem: Az állatokkal és növényekkel kapcsolatos foglalkozások célja a felelősségtudat, empátia és tisztelet kialakítása. Madáretetés, növényültetés, kertgondozás, rovarhotel-készítés gyakori tevékenységek. Megfigyelés, gondozás, és ismeretek átadása az élőlények szükségleteiről.

3. Fenntarthatóságra nevelés: Szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, újrahasznosítás. Víz- és energiatakarékosság, „ne pazarolj” elvek beépítése a napi rutinba. Tárgyi környezet: természetes anyagok használata, takarékos eszközhasználat.

4. Tapasztalati tanulás, élménypedagógia: A gyerekek cselekvésen, tapasztaláson keresztül tanulnak (pl. növények locsolása, etetés, séták az erdőben, talajvizsgálat). A természetes környezet élményszerű megtapasztalása fontos pedagógiai alapelv.

5. Érzelmi és erkölcsi nevelés: Az élőlények szeretete, gondoskodás, felelősségérzet fejlesztése. Az ember és természet közötti harmonikus kapcsolat értéként való közvetítése.

6. Zöld jeles napok és projektek: Föld napja, Víz világnapja, Madarak és fák napja, Állatok világnapja – tematikus hetek, foglalkozások.

7. Családok bevonása: A pedagógiai tartalomba a szülőket is bevonjuk (egynyári virágok beszerzése-Föld napi ültetéshez).

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

1. Környezettudatos szemlélet

- Érti, hogy a természet érték, amit védeni kell.
- Tudatosodik benne, hogy ő maga is képes a környezet megóvására (pl. nem szemetel, takarékoskodik a vízzel, árammal).
- Különbséget tud tenni környezetbarát és környeztkárosító viselkedés között.

2. Természet iránti szeretet és tisztelet

- Érdeklődik a növények, állatok, természet jelenségei iránt.
- Örömet lel a természetben töltött tevékenységekben (séta, kertészkedés, állatmegfigyelés).
- Érzékeny az élőlények szükségleteire, gondoskodást mutat irántuk.

3. Alapvető ismeretek a természetről és környezetvédelemről

- Ismeri néhány gyakori növény, állat nevét, jellemzőit.
- Tudja, mit jelent a szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás.
- Felismeri a természet körforgását (pl. évszakok, növények fejlődése).

4. Felelősségteljes magatartás

- Képes együttműködni környezetvédelmi tevékenységekben (pl. kertgondozás, madáretetés).
- Részt vesz a közösségi feladatokban, figyel másokra és a közös környezetre.
- Felismeri, ha egy élőlénynek segítségre van szüksége, és megpróbál helyesen cselekedni.

5. Környezeti szokások és rutinok alkalmazása

- Beépülnek a napi tevékenységekbe a környezettudatos szokások (pl. kézmosás víztakarékosan, lámpa lekapcsolása, szemét helyes elhelyezése).
- Rendszeresen részt vesz természetes anyagokkal való kézműveskedésben, újrahasznosításban.
- Szívesen vesz részt „zöld” ünnepek, projektek eseményein.

7.4. A NÉPI HAGYOMÁNYOK, ÓVODAI ÜNNEPEK

Népszokás

Mert azt tanultam mindenütt,
azt láttam minden nagy nemzetnél,
hogy az apák dolgát,
folytatják az utódok...

(Kós Károly)

A helyi nevelési programunk egyik célja a jeles napokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek, megismerése, kialakítása, ápolása. Fontos feladatunknak tekintjük a néphagyományokon alapuló népszokások értékeinek megőrzését, a népi kultúra átörökítését nemzedékről nemzedékre. A nevelési programunk olyan óvodapedagógusi szemléletet kíván, aki ismeri a népszokások eredetét, lényegét, a jeles napokhoz kapcsolódó cselekményeket, szokásköltészetet. (Rítusok, tárgyak, utánzó rítuscselekmények, mondott rítusköltői alkotások). Mindezek mellett fontos a népi játékok, népmesék, népdalok, kézműves mesterségek, dramatikus játékok ismerete.

A népszokások többsége a naptári évhez, az évszak változásaihoz, az emberi élet sorsfordulóihoz és az egyházi ünnepekhez fűződnek. A jeles napok az évente visszatérő naptári ünnepeket, az időjósító megfigyeléseket és az elvégzendő munkafolyamatokat tartalmazzák.

A jeles napokat az

- a.) őszi,
- a.) téli,
- b.) tavaszi,
- c.) nyári napforduló köré csoportosítottuk.

a.) Őszi napfordulóhoz tartozó jeles napok, ünnepek: (gazdasági vonatkozású szokások kapcsolódnak)

- Mihály napja (szept. 29.) az őszi betakarítási munkák kezdete (dióverés, alma-körteszüretelés, répaszedés, befőzés)
- Állatok Világnapja (állatokkal kapcsolatos programok, tevékenysége, gyűjtés civil szervezet számára)
- Teréz napja (okt. 15.) szőlőszüret kezdete (szüretelés, mustkészítés)
- András napja (nov. 30.) adventi előkészületek (Adventi koszorú készítése)

b.) A téli napfordulóhoz tartozó jeles napok, ünnepek:

Karácsonyi ünnepkör:

- Adventi naptárkészítés
- Borbála napja (dec.4.) cseresznyeág hajtatása
- Miklós napja (dec.6.) Mikulásvárás közös ünnepléssel, bábelőadás, cipő- csizmatakarítás
- Luca napja (dec.13.) Luca napi búzaültetés
- ajándékkészítés, ajándékozás
- Adventi gyertyagyújtás (Kemencésháznál)
- karácsonyi dalok éneklése, ünneplés a csoportokban
- Mindenki karácsonya (Faluházban)

Farsangi ünnepkör:

- Jelmezes, álarcos felvonulás csoportonként

- Farsangi bál a csoportokban
- Kiszabáb készítés, égetés
- Medvetáncoltatás - dramatikus játék
- Télcsúfoló, tavaszváró rigmusok, mondókák

c.) Tavaszi napfordulóhoz tartozó jeles napok, ünnepek:

- Március 15-i ünnep - Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár) dalok, versek tanulása, közös ünneplés a Faluházban,
- Sándor, József, Benedek (márc. 18-19-21.) időjóslo regulák, tavaszhívogatók, köszöntők
- Víz világnapja (vízzel kapcsolatos tevékenységek)
- Rákóczi hét- Koszorúzás a Rákóczi szobornál, versmondó verseny
- Föld napja (virágok ültetése a nyári kertbe óvoda szinten)

- Húsvéti ünnepkör:
- Húsvéti köszöntők, locsolóversek
- Tojásfestés
- Nyuszitójás keresés az óvoda udvarán

- Május elseje:
- Tavaszköszöntés
- Májusfa-díszítés
- Madarak és fák napja
- Gyereknapi- mozgásos és ügyességi játékok, sütemény, szörp, gyümölcs a szülők és a fenntartó segítségével
- Anyák napja
- Pünkösdi
- Ballagás
- Nagycsoportosok kirándulása
- Ballagók Búcsú estje- családokkal közös bográcsozás vagy nyársalás, játékos vetélkedők, éjszakai kalandtúra
- Születésnapok, névnapok megünneplése csoportszinten

A jeles napokhoz, ünnepekhez fűződő népszokások anyagválasztásánál figyelembe vesszük, hogy:

- megfeleljenek a gyermekek életkori sajátosságainak
- cselekményük eljátszható és értékes szokásköltészeti alkotások fűződnek hozzá
- a népszokásokat egy nevelési évre tervezzük és évszakonként csoportosítjuk, figyelembe vesszük az évszak adta aktualitásokat,
- a szokásköltészeti alkotások közül az énekes, mondókás dramatikus játékokat válogatjuk.

A népi hagyományok és ünnepek célja

Jeles ünnepeink szokásainak, hagyományainak megismertetésével, a közösen átélt élményekkel olyan személyiségjegyek alakítása, melyek segítségével a gyermek képes felfedezni és megszeretni környezetének kultúráját.

Óvodánkban hagyományai vannak azoknak a rendezvényeknek, amelyeket a gyermekek, a szülők és a társadalom igényel és számon tart. Az ünnepélyek, megemlékezések a gyermekek nemzeti identitás-tudatának fejlesztését, a hazaszeretetük mélyítését, az egymás iránti tisztelet, a türelem alakítását, a közös cselekvés örömét, a közösség formálását szolgálják.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az ünnepek hagyományainak, sajátos értékeinek megőrzése.
- Esztétikai ízlés formálása a sokszínű, gazdag tevékenységek, az ünnep külső jegyei, valamint a gondosan összeválogatott művészeti anyagok által.
- Megfelelő miliő megteremtése, új díszítő technikák megismertetése.
- Megfelelő feltételek biztosítása.
- Közös élményekre épülő szociális érzelmek fejlesztése.
- A gyűjtőmunka megkezdése, a csoportszobák és öltözők folyamatos díszítése (csoportrendezés, asztali díszek készítése).
- Az érzelmi ráhangolódás biztosítása az aktuális mesékkel, mondókákkal, versekkel, a közösen elkészített ajándékokkal.
- Az ünnepi műsor összeállítása, a zenei, irodalmi anyag kiválasztása, egész napra élményekben gazdag program tervezése.
- A nap különlegességét, a hétköznaptól eltérő különbségét hangsúlyozza a hagyományainknak megfelelően kialakított ünneplőruha viselése (amely eltér a hétköznaptól).
- A szülők bevonása az ünnepi előkészületekbe (eszközkészítés, dekorálás, gyűjtőmunka).

A gyermekek sokoldalú fejlesztését segíti „jeles napjaink” hagyományrendszere.

Ünnepeink egy része nyitott a szülők számára. A közös ráhangolódás, az együtt végzett előkészületek tevékenységei és az ünnepek eseményei szorosabbá fűzik a gyermekek kapcsolatát a szüleikkel, társaikkal, nevelőikkel.

A hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat, időpontokat, felelősöket az óvodai nevelőtestület az óvodai éves munkatervben határozza meg.

Az éves munkatervben határozzuk meg, hogy mely ünnepek, jeles napok kapnak kiemelt figyelmet az adott évben, illetve melyek lesznek a szülők számára is nyitottak.

Ezen kívül az óvodapedagógusok saját csoportjukban szervezhetnek hagyományokhoz, jeles napok kapcsolódó egyéb, szabadon választott tevékenységeket is.

7.5. Verselés, mesélés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, a régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi, klasszikus és kortárs írói eszközök gazdagságával.

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, közben belső képi világot jelenít meg. A belső képalakítás folyamata az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Az éloszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világmésképzésének alakítására.

A verselés, mesélés célja

Életkori és egyéni sajátosságok szintjén alakul:

- a gyermekek mesék, versek iránti érdeklődése,
- megalapozódik az irodalomszeretet.

A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetése által fejlődik:

- a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása,
- és a biztonságos önkifejezés.

Az óvodapedagógus feladatai

- Oldott, derűs légkör teremtése.
- A csoportban dolgozók beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- Népi, klasszikus és kortárs irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása.
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás.)
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása, fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.

A verselés, mesélés tartalma

Mesét vagy verset – egy hétig ugyanazt – a hét minden napján hallanak a gyermekek, megközelítőleg azonos időben.

A mesén való részvétel a gyermekek számára kötelező.

A mesék, versek komplexen (hangulatban, témakörben) kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához, ünnepekhez, jeles napokhoz, egyéb aktualitáshoz, az epochákhoz.

A gyermekeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, szokásrendszereket.

Ezek a következők:

- A mese megkezdése előtt megteremtjük a kellő hangulatot, azaz olyan nyugodt, kiegyensúlyozott légkört teremtünk, amely alkalmas a mese, vers befogadására, átélésére.
- Gyermekeink velünk szemben ülnek és tartjuk a szemkontaktust. Az ilyen elhelyezés a gyerekeknek biztosítja a pontosabb megértést, láthatóvá teszi a mese, vers érzelmi töltésének mimikai megjelenését arcunkon, és a tiszta hangképzést, helyes artikulálást. A gyermekek arcán tükröződő érzelmek jelzéssel szolgálnak számunkra.
- A hét utolsó napján a mese jellegének figyelembevételével bábozunk, dramatizálunk esetleg a gyermekeket önálló mesemondásra ösztönözzük.

A hallott mese, vers hatására keletkezett érzelmek, gondolatok, hangulatok befolyásolják gyermekeink fejlődését. Ezért nem lényegtelen, hogy milyen anyagot tervezünk egy-egy

nevelési évben csoportjaink számára, a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan.

Irodalmi anyagunk tartalma:

- népi-népmesék,
- értékes műmesék,
- reális történetek
- népi mondókák, rigmusok
- epikus- és lírai gyermekversek
- verses-mesék, meseregények
- a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi
- a klasszikus és a kortárs irodalmi művek

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- Képesek saját vers- és mesealkotásra, összefüggő mese, történet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére, kifejezésére.
- Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- A nemzeti kultúrkincsből ismernek verseket és meséket.

7.6. Ének, zene, népi játék, tánc

A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

A népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelemgazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben.
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam-, ritmusvariációk kitalálása).

A fejlesztés tartalma

A heti egy kötelező jelleggel tartott foglalkozások elősegítik a zenei képességfejlesztő feladataink megvalósítását, ezen kívül a hét bármely napján játékidőn belül lehetőségük van a gyermekeknek az énekes játékokra. Lehetőséget teremtünk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képesség fejlődésére.

A zenei anyagunk témájában az adott epochákhoz kapcsolódik. Az ének-zenében egy héten át ugyanaz a zenei anyagunk. A zenei feladatokat is egy hétre bontjuk.

A zenei feladatokat 3 zenei képességfejlesztési terület köré csoportosítjuk:

I. Ritmikai képességek:

- 1) metrumérzék fejlesztése
- 2) dalritmus és mondóka ritmus kiemelése
- 3) hangsúlykiemelés játékos mozgással
- 4) tempóérzék fejlesztése

II. Hallási képességek:

- 1) hangmagasság iránti érzék fejlesztése
 - a.) a gyermekek éneklő készségének alakítása
 - b.) a hangmagasság – különbség érzékeltetése
- 2) hangszínelismerés; a hangszínerzék fejlesztése
- 3) dinamikai érzék fejlesztése

III. Összetett zenei képességek:

- 1) zenei emlékezőképesség fejlesztése
 - a.) daltanulás
 - b.) dalfelismerő játék
 - c.) visszhangjáték
- 2) belső hallás fejlesztése
 - d.) párbeszédes ill. váltakozó éneklés
 - e.) dallambújtatás
- 3) zenei formaérzék fejlesztése

Naponta annyi időt szánunk az éneklésre és annyi feladatot gyakoroltatunk, amennyit a gyermekeink érdeklődése lehetővé tesz. Fontosnak tartjuk, hogy az adott hétre tervezett feladataink a hét folyamán megvalósuljanak.

A mondóka- és dalanyag kiválasztásánál segédanyagunk:

- Balatoni Kata: Így tedd rá! (2015.)

- Forrai Katalin: Ének az óvodában (2013.)
- Forrai Katalin: Ének a bölcsődében (1990.)

A zenehallgatás anyagának kiválasztásánál segédanyagunk:

- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
- A mi dalaink

A tánclépésekhez, változatos térformákhoz, a játékos-, táncos mozgásokhoz segédanyagunk:

- Balatoni Kata: Így tedd rá! (2015.)

Egy-egy zenei képességfejlesztés során gyermekeink egyéni képességeit figyelembe vesszük és adottságainak megfelelően differenciálunk.

- zenei feladatok adásával
- különböző zenei feladatok tervezésével
- zenei anyagok (mondókák, dalok) kiválasztásával
- egyéni bánásmóddal, a módszerek alkalmazásával.

A környezetben belül szorosan kapcsolódunk az évszakokhoz, népszokásokhoz, jeles napokhoz.

A nevelési programunk zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- a népi mondókák
- népi dalosjátékok
- zenehallgatás dal anyaga
- az énekes népszokásokhoz kapcsolódó dalok
- készségfejlesztés zenei elemei.

Az ünnepvárás – készülődés hangulatát énekléssel, zenehallgatással, hangszeres előadással teljesítjük ki, az ünnep így ünnepibbé válik.

A beszoktatás időszakában az érzelmi kötődés kialakulását segítjük elő ölbeli mondókás, dalos játékokkal; ciróka-maróka, félékkel, hintáztató-, lovagoltató félékkel, altatókkal.

A kiszámolókkal az igazságos döntésre törekvést segítjük elő.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Ismernek 10-15 mondókát, 15-20 különböző hangkészletű és szöveg hosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, műdalt.
- A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Ismerik a zenei fogalompárok jelentését.
- Képesek érzékelteni az egyenletes löktetést, a motívumhangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.
- Képesek dallambújtatást végezni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

7.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ember ismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A látás sajátos gondolkodás. Az ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód,

melynek során a gyermek „sémákat”, vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták stb.) a funkció örömrészét keltik a íráló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formákig, majd a kompozíciók megalkotásáig.

Az ábrázoló tevékenység célja

Az ábrázoló tevékenység célja nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés.

Az ábrázolás az önmegvalósítás, önkifejezés eszköze, hozzájárul a gyermeki személyiség fejlesztéséhez.

A gyermekek ízlésének, alkotó-befogadó képességének, fantáziájának, kreativitásának kibontakozását, valamint az esztétikai nevelést is szolgálja.

Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodás.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése
- Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi-munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A gyermeki ábrázolás ösztönzése.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése.
- A saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejező tevékenység fejlődésének segítése.
- Egyéb munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése (például megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése).
- Az ábrázolási tevékenységükben lassan fejlődő, ill. tehetséges gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakembereknek.
- Szociális hátrányok enyhítése az ábrázolás eszközeinek biztosításával.

A tevékenység tartalma

Az ábrázoló tevékenység során a gyermekeknek hetente új, vagy más technikát mutatunk be, vagy ismert technikát gyakoroltatunk.

Az ábrázolási technikák számtalan lehetőséget biztosítanak a cselekvési képesség fejlesztésére, például:

- manuális érzékelés: gyöngyfűzés, hajtogatás, tépés, stb.
- finommotoros mozgás: mintázási technikák, gyöngyfűzés, stb.
- színészlelés fejlesztése: festés száraz és vizes lapra, vonalvezetés, folthagyás, kollázs, montázs, stb.

- a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtáit gyakoroljuk.
- műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel ismerkedünk, hisz ez is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.
- törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.
- Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

A heti egy tervezett foglalkozáson túl a hét minden napja lehetőség ahhoz, hogy a gyermek a tevékenység gazdagságáért, valószínűségéért, önmaga belső látásmódjának kifejezéséért vegyen részt az ábrázolásban. A rajzeszközök mindig elérhetők, használhatók.

A tevékenységet egyszerre 1-8 gyermek választhatja, a létszám technikától is függ. Így valószínűsíthetjük meg, hogy a részt vevő gyermekek személyre szóló segítséget kapjanak. Követni tudjuk szín-, forma világuk, technikai ismeretük, eszközhasználatuk fejlődését.

Természetes anyagokkal is (levél, csutka, csutkaszár, csuhé, madzag, rafia, különféle termékek, magvak) megismerkedünk, a gyurma formálhatóságával, nyomathagyásos technikával, festéssel, tépéssel, vágással, ragasztással, hajtogatással, bábkészítéssel, viaszkarccal, kollázs-montázs technikával.

A csöpögtetés, vonalvezetés jó alkalmat ad a színek varázslának megismerésére. Nagy élmény, amikor a gyermek azt ismeri fel, hogy új színeket hoz létre, hogy keze mozdulatával összefutnak, mélyülnek vagy derülnek a színek. Mindezek hozzájárulnak a lent-fent, középen, mellett, kicsi, nagy fogalmak megértéséhez, mely jelentősen hozzájárul a síkon való ábrázoláshoz. Ritmus- és díszítőérzék fejlesztése során a szépérzékük, variáló, kombináló, képalkotó készségük formálódik; alakul kreativitásuk, fantáziájuk, ízlésviláguk.

„A csoportokban egyaránt fontos, hogy ne a csoport életkorát, hanem a gyermekek fejlődési ütemét vegyük figyelembe. Nem siettetjük a fejlődési folyamatot, hiszen nem az a célunk, hogy megtanítsuk bizonyos formák lerajzolására, hanem, hogy minden gyermekben felkeltsük a közlés igényét és segítsük a benne kialakult közlendő vizuális kifejezésében.” (Gerő Zsuzsa: A gyermekrajzok esztétikája, Akadémiai Kiadó, 1974.)

A kifejezési mód kialakulásra, kiforrására időt kell hagynunk, ezt úgy segíthetjük elő a legjobban, ha a gyermek törekvéseit tiszteletben tartjuk, s építünk a belső motivációra. Maga a tevékenység, és ennek öröme a fontos.

A csoportokban igen jó példa a legkisebbeknek a nagyobb, ügyesebb gyermekek munkája, viselkedése, ebben az esetben hamarabb fedezik fel a nehezebb technikát is, bátrabban nyúlnak hozzá, mert lehetőség van az utánzásra. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására szolgál.

Célunk, hogy úgy ábrázolja a gyermek a világot, ahogy ő látja, és nem, ahogy mi mondjuk neki. Nagyon sok a belső indíttatású, belső élményre irányuló munka. A saját tapasztalatra, élményre támaszkodva dolgoznak a gyermekek, bár ebben a korban az utánzásos tanulás is jelentős.

Az ábrázoló tevékenységben való részvétel mindennapos feladatunk. Együttműködünk a gyermekekkel ezekben a tevékenységekben. Munkánkkal ösztönözzük a technikához illeszkedő témaválasztást, beszélgetéssel segítjük az élmények szubjektív megjelenítést az ábrázolásban. Mi is elkészítjük a saját rajzunkat, festményünket, bábunkat, gyurmafiguránkat, szemléltetjük a technikai eljárásokat.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését, vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik.
- Az eszközöket készségszinten kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- Képalkotásukban megjelenik a tér síkba való átfordítása.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismereteik, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásaik, kialakul saját formanyelvük.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek változatos használata.

7.8. Mindennapos Mozgás

A mozgás az óvodás korú gyerekeink lételeme. Miközben mozog, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. Számára az az igazán érthető és feldolgozható információ, amit megtapasztal mozgás és tevékenység útján.

A mozgás az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

Számunkra legfontosabb, hogy gyermekeink szívesen tornázzanak, mozgásképességük önmagukhoz mérten fejlődjön. Gyakoroljanak olyan akarati tulajdonságokat, mint a fegyelmezettség, önfegyelem, kitartás, engedelmesség.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A mozgás célja

A rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése során megalapozódik a mozgás megszerettetésére épülő egészséges életvitel és életmód.

Az óvodás gyermek koordinációs, kondicionális és pszichomotoros képességeinek.

Az óvodapedagógus feladatai

- Rendszeres, mindennapi mozgással az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése.
- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése, mozgáskultúra fejlesztése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség fejlesztése.
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése.
- A testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), a fizikai erőnlét, a koordinációs készségek és a térérzékelés tudatos fejlesztése.
- Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- Differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgáslehetőség biztosítása.

A mozgás tartalma

Hetente egy kötelező foglalkozást tartunk csoportonként.

Alapvetőnek tartjuk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követését, megsegítését, regisztrálását, ezért minden nevelési évben kétszer felmérjük óvodásaink kondicionális és koordinációs képességét. Kidolgoztuk a felmérést segítő szempontokat és a hozzá megfelelő táblázatokat elkészítettük. A felmérések alapján képet kapunk az egyes gyermekek és a csoportok mozgásfejlettségéről, ezen értékekre alapozzuk differenciáló, fejlesztő munkánkat.

A testnevelési foglalkozások tartalma:

- rendgyakorlatok,
- gimnasztikai gyakorlatok,
- főgyakorlatok,
- testnevelési játékok.

A tevékenység kiválasztásánál segédanyagunk:

- Dr. Tóthszöllősyné Varga Tünde-Mozgásfejlesztés az óvodában.
- Gaál Sándorné- Testnevelési játékok az óvodában, Mozgásfejlődés és fejlesztés az óvodában.
- Gaál Sándorné, Bencze Sándorné-A testnevelés mozgásanyagának feldolgozása a 3-10 éves korosztály számára.

A testnevelési foglalkozásokat mozgásos szabályjátékokkal:

- futó-fogó
- sor és váltó versenyekkel gazdagítjuk.

A főgyakorlat elsajátításához 2 variációt, gyakorlási módot kínálunk fel, ezzel biztosítjuk a differenciált gyakorlási lehetőséget. A gyakorlat végrehajtása során a „holt idő” csökkenésére kiegészítő feladatokat iktatunk be, melyek kiválasztása biológiai és oktatási szempontokból történik.

A mozgásanyag elsajátítását az ismeretközlés (bemutatás, magyarázat) és a gyakoroltatás (gyakorlás, ellenőrzés, értékelés) módszerei segítik.

A gyakorlás vezetésénél utánzó, játékos, utasítással történő és határozott formájú gyakorlatvezetést alkalmazunk.

Mindennapi mozgást naponta szervezünk, melyben az aktív mozgás időtartama 10-15 perc.

Óvodaudvarunkon lehetőség nyílik szervezett mozgásos szabályjátékok kezdeményezésére (célba dobás, ugróiskola, kötélhúzás, ugrókötelezés, egyensúlyozó játékok...).

A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A szabad játék tevékenységén, a testnevelési foglalkozáson túl jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása a szociális képességek fejlődésére:

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az éntudat fejlődését, a „szociális én” erősödését.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együttmozgás segíti a gyermeki én határainak megismerését, a másik észlelését, fejlődik önfegyelmeük, önuralmuk, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezek kezelését, elviselését.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50–100 m távolságot kitartóan végig futni.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik.
- Tudnak helyben labdát pattogtatni.
- A különböző versenyjátékokban, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

8. IKT használata az óvodába

Óvodai nevelésünk fontos eleme a mértékkel alkalmazott IKT eszközök használata, csak kiegészítő eszközök az óvodai nevelésünkben. Az eszközhasználat során a gyermekek védelme, a túlzott digitális ingerkerülés kiemelt jelentőségű.

Célunk, hogy a gyermekek számára korszerű, motiváló, játékos tanulási környezetet teremtsünk – természetesen életkori sajátosságaikhoz igazodva.

Mire használjuk az IKT az óvodában:

Interaktív mesék és történetek

- Digitális mesekönyvek, animált mesék vetítése.

- Projektoros mesemondás, ahol a gyerekek bevonhatók a történetbe.

Fejlesztő játékok

- Életkornak megfelelő oktatási alkalmazások számítógépen.
- Logikai játékok, kirakók, színezők, memóriafejlesztők.

Zenei és vizuális nevelés

- Hangszerek, zene, ritmus felismerése IKT-eszközök segítségével.
- Képek, színek, formák felismerése interaktív módon.

Mozgásos tevékenységek támogatása

- Videó alapú tornák, mozgásos játékok (pl. tánctanulás követéssel).

Külső világ tevékeny megismerése

- Ismeretterjesztő videók (pl. állatok, természeti jelenségek, közlekedés).
- Virtuális séták (pl. állatkert, múzeum).

Dokumentálás, kommunikáció a szülőkkel

- Gyerekek tevékenységeinek fotózása, videózása.
- Digitális portfóliók készítése.
- Szülők tájékoztatása e-mailben, zárt csoportban (pl. Facebook, Kréta, stb.).

Milyen eszközöket használunk óvodánkban:

- internet, laptop, televízió
- projektor, okostelefon,
- nyomtató, szkennel,
- hangszórók, mikrofon, CD lejátszó, magnó.

Az óvodapedagógus feladatai az infokommunikációs eszközökkel kapcsolatban:

- Szemléletformálás és mintaadás
- Tanulási, tanítási folyamat támogatása
- Egyéni fejlődés támogatása
- Dokumentálás és adminisztráció
- Szakmai fejlődés és önképzés
- Szülők bevonása, tájékoztatása

9. A munka jellegű tevékenység

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt végzett alkalmi megbízások teljesítése, környezet-, a növény- és állatgondozás területein.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel, a tárgyi és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

A munka célja

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül alakulnak a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási és munkaszervezési képességük.
- Érzelmi-akarat: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk.
- Cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiségük fejlődjön, becsüljék meg saját és mások munkáját és ismerjék is el.

Az óvodapedagógus feladatai

- A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)
- A gyermekek tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát
- Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátíttatása.
- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása.
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben.
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.
- Tapasztalják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, újra és újra el kell végezni.
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása, a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során.
- A munkatevékenységek során a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése.

A tevékenység tartalma

Munkafajták:

- 1.) önkiszolgáló munka,
- 2.) a mindennapi élettel kapcsolatos munkák,
- 3.) környezeti ciklushoz kapcsolódó munkák,
- 4.) A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

Önkiszolgáló munka

Saját magunkkal kapcsolatos tevékenység. Elvégzését nem kötjük életkorhoz, de fokozatosan elvárjuk az öntevékeny részvételt, majd a teljes önállóságot, mindenkitől saját fejlődési ütemében, tempójában.

Tartalma: étkezés, öltözködés, testápolás. Olyan feltételeket teremtünk, hogy a gyermekekben kialakuljon az igény az esztétikus, tiszta, rendezett külső és környezet iránt.

A mindennapi élettel kapcsolatos munkák

Ide sorolunk minden olyan tevékenységet, amelyek előre tervezhetően bekövetkeznek, vagy spontán élethelyzetek teremtik meg.

Ilyenek:

- játszóhely, ábrázoló asztal és környéke rendbe tétele, udvari játékok elrakása,
- morzsa, hulladék felseprése, kiömlött folyadék feltörlése,
- asztalok letörlése,
- cipőtisztítás (Mikulás),
- megbízatások teljesítése.

Környezeti ciklushoz kapcsolódó munkákat tanuláshoz kötöten tervezzük.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A növényeket nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában, udvaron egyaránt.
- Állatvédelem (télen gondoskodnak a madarak táplálásáról.)

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- Ismeri az óvodában megszokott munkához alkalmazott eszközök használatát, betartja a hozzájuk kapcsolódó szabályokat.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolja.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- Képesek – életkori szinten – saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának, gondozásának igénye.
- Kialakul az iskolakezdéshez a testi, lelki és szociális érettség.

10. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

10.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési szükséglet, mint fogalom, sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképességzavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Az alapító okiratban megfogalmazott feladatmeghatározás alapján a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása kiterjedhet az alábbi speciális nevelési igényű gyermek ellátására:

- *Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek*
- *Látássérült gyermek*
- *Hallássérült gyermek*
- *Enyhén értelmi fogyatékos gyermek*
- *Középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek*
- *Beszéd fogyatékos gyermek*
- *Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek*
- *Figyelem- vagy magatartásszabályozás zavar*

Pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás, a beszédszervek hibás működése vagy az érzelmi élet súlyos zavara által okozott eltérő fejlődést értjük sajátos nevelési igény alatt. Azt az állapotot, amikor a gyermek egyedi sajátosságai oly mértékben térnek el az átlagostól, hogy annak alapján a lehetséges fejlődés csak sajátos (gyógy) pedagógiai eszközök, módszerek és segédeszközök biztosításával érhető el.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei figyelembevételével szervezzük.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek
- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembevételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlégtér kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja

Harmonikus, nyugodt óvodai környezetben:

- biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége
- javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése
- csökkennek a fogyatékoságból adódó hátrányok
- természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása

Általános feladatok:

- Az egyéni fogyatékoságból fakadó, hiányzó vagy sérült funkció helyreállítása, új funkció kialakítása
- Az ép funkciók bevonása a hiányzó pótlása érdekében, a különböző funkciók egyensúlyának kialakítása
- Speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- A fejlesztés céljait minden esetben a gyógypedagógiai–orvosi–pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni

Feladatok

Pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- Egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés.
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése.
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása az egyéni foglalkoztatás megvalósításához.
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletekről a gyermekek befogadásához.
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal.

A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei

A tevékenységet meghatározó tényezők; a fogyatékoság típusa, súlyossága; a speciális ellátás kezdetének ideje az életkor, a meglévő ismeretek alapján:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés).
- Motoros képességek (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly).
- Beszéd- és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása.
- Szociális kompetenciák kialakítása (a fogyatékoság függvényében más-más hangsúlyt kap).

Sérülésspecifikus fejlesztés feladatai

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara jelentős mozgásbeli akadályozottságot jelent a gyermeknek. A mozgáskorlátozott gyermekek ellátása, fejlesztése speciális, egyénre szabott nevelést igényel a befogadó intézménytől. A mozgássérült gyermekeknek az ép gyermekekkel való együttnevelése pozitív hatással van személyiségfejlődésükre: a mozgáskorlátozottakat megtanítja saját képességeik értékelésére, az ép mozgásúakat az együttélés szabályaira, a toleráns viselkedésre.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat:

- a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése,
- az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés,
- biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Speciális fejlesztési feladatok:

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás, valamint a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó fejlesztésekkel.
- A finommotorika és a grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- A helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata, kialakítása.
- Az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.
- A játékhoz használt tér átalakítása, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálása.
- A gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése.

Látássérült gyermek fejlesztésének feladatai

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell:

- A részvételt a közös játékban
- A közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéniét, különösen a szem és a kéz tisztántartása
- Figyelembe kell venni a fizikai terhelhetőség korlátait, tekintettel az adott szembetegségre.

Vak gyermekek fejlesztésének feladatai

A vak gyermekeknél kiemelt szerepe van a játéknak, a sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőség biztosításának az ép érzékszervek aktivizálásával. A környezet kialakításánál a biztonságos téri tájékozódás támpontja érdekében fontos az eszközök, bútorok állandó helye.

Speciális fejlesztési feladatok:

- A helyes testtartás megtanítása, tartáshibák megelőzése.
- Az önkiszolgálás területén a sérülés mértékéhez viszonyított önállóság kialakítása.
- A zenei tevékenységeken keresztül a hallás és mozgás komplex fejlesztése.

Alig látó gyermekek fejlesztésének feladatai

Az alig látó gyermekek speciális feladata a tapintó–halló életmódra való felkészítés és a látásteljesítmény megőrzése, intenzív fejlődése.

Gyengén látó gyermekek fejlesztésének feladatai

Látásukat sokkal közelebről, kisebb térben tudják használni. Nevelésük speciális optika eszközök segítségével, vizuális megismerés útján történik, hallási, tapintási ingerekkel kiegészítve.

- A testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és az ehhez szükséges környezet megteremtése (dönthető asztallap, világítás).

- A környezet vizuális megismertetése, a látás használatának megtanulása a távoli és közeli környezetben.
- Nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság kialakítása.
- Térbeli tájékozódás fejlesztése a látás használatával.
- A kézügyesség, a finommozgás fejlesztése, az írás előkészítés.
- A hallási figyelem és megkülönböztető-képesség segíti a gyermek tájékozódását.
- A tapintási észlelés által szerzett információkkal a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismeretek kiegészítése.

Hallássérült gyermek fejlesztésének feladatai

A hallási fogyatékoság szűkebb terjedelmű, gyógypedagógiai fogalom, olyan hallási rendellenességet jelent, ahol a sérülés időpontja, mértéke és minősége miatt a beszédbeli kommunikáció spontán kialakulása zavart.

A halló környezet gazdagabb beszédpéldája fejleszti a gyermek kommunikációját. A beszélő környezet a gyermeket erősebb beszédkésztetésre sarkallja. A halló társakkal való együttlét magasabb beszédszintet eredményezhet, ugyanakkor ebben a környezetben a jelezés teljesen háttérbe szorul. A szociális kontaktus a halló gyermekekkel, az ő magatartásmintáik példája pozitív változásokat eredményezhet a gyermek személyiségében.

A nagyothalló kisgyermek az óvodába kerüléskor különböző, de minden esetben akadályozott nyelvi állapottal érkezik. Aktív szókincsük sokszor csak néhány szóból áll, amellyel közvetlen környezetük tárgyait vagy legfontosabb szükségleteiket fejezik ki. A kapcsolatkeresés inkább metakommunikáció útján, gesztusokkal történik. A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben. Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, mely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszédterületben mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) fejlesztési feladatai:

- A hallás és a beszédértés fejlesztése
- A hangos beszéd aktív használatának építése
- A grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció
- Átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- Alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- Az aktív nyelvhasználat építése
- A szájról olvasási készség fejlesztése

Az óvodai környezetben fontos a gyermek közölnivalójának, kommunikációs próbálkozásainak megértése.

A nagyothalló – gyermekeknek a beszédterületben mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki.

Az enyhén hallássérült – nagyothalló – gyermekek esetében a halláskárosodás miatt az érthető kiejtés elmarad, ennek következtében a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, az egész személyiség megváltozhat. Speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető. Az emberi beszédhang és környezet korlátozott felfogására képesek. Beszédfejlődésük késve, speciális segítséggel indul meg.

Speciális fejlesztési feladatok:

- A nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység erősítése, a beszédérthetőség folyamatos javítása
- A kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- A beszédértés, a szókincsfejlesztés
- A szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése

- A beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét
 - A nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, a megnyilvánulást segítő eszközrendszer használata, a családi-szociális háttér bekapcsolása a fejlesztés rendszerébe
- A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (például cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.*

Speciális fejlesztési feladatok:

- hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével
- fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől
- a fejlesztést döntően befolyásolja az esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottság.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

Az ép gyermekekkel történő együttnevelés a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segíti elő.

- A gyermek szükségletei szerint gyógypedagógiai megsegítésről való gondoskodás
- Az önmegvalósítást, szociális beilleszkedést segítő képességek és a gondolkodási képességek fejlesztése

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében fontos elv a kis lépések elvének alkalmazása, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés.

Speciális fejlesztési feladatok:

- Az alapmozgások, manipuláció kialakítása, fejlesztése
- A minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése
- A beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése
- Az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
- Az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése.
- A fejlesztésben kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok

A beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejllettségű gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, súlyos orrhangzóság stb.) miatt eltérően fejlődik.

Az akadályozottság megmutatkozhat beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós hártásában, megtagadásában, illetve általános beszédgyengeséggel együtt járó részképeség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

- Komplexitás a fejlesztésben; sokoldalú percepciófejlesztés, kineztiázás, auditív, vizuális, vizuo-motoros koordináció, a beszédhez szükséges motorikus mozgások fejlesztése
- Aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása

- Báb- és drámaterápia alkalmazása
- A mozgás- és beszédműveletek transzfer (átviteli) hatásának tudatos használata

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és -kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva.

Az autizmus súlyossága, a tünetek sokfélesége és kombinációik, a gyermek értelmi szintje és egyéb képességei, a gyermek személyisége, a spontán érés folyamata: alapvetően ezek a tényezők határozzák meg, milyen is valójában és összességében a gyermek.

Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

Az autista gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- A szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése
- Az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges, célirányos kompenzálása
- A sztereotip, inadekvát viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója
- A fogyatékoságspecifikus, protetikusan, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.
- Speciális fejlesztési feladatok:
- A beszéd előtti (preverbális) csecsemőkorai kommunikáció elemeinek tanítása
- A szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása
- A beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása
- A tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása
- Az alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: rágás, étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás
- A korai kognitív funkciók (elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása, szociális kognitív készségek fejlesztése, egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között, általánosítás képességének fejlesztése
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata
- A viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása (kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása, csoportba való beillesztés kialakítása, óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása)

Fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermekek fejlesztése

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – rész-képességzavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a

tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- A gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképességzavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása
- Megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását
- Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

Szükséges feltételek: a fogyatékosoknak megfelelően speciális eszközök biztosítása szükséges.

10.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- Egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében.
- Játékos, kreatív, nyugodt környezetben.
- A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

10.3. A kiemelten tehetséges gyermek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A tehetséges gyermek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességűekre általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat. A tehetséggondozás során a tehetségigéreteket fejlesztjük a gazdagítás, dúsítás, differenciálás eszköztárával programunk keretében.

Alapelveink:

- A tehetségigéretek erős oldalának fejlesztése.
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területek erősítése.
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

Célunk

A tehetségígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programunk keretében.

Feladataink

- A tehetséges gyermek felismerése.
- Sokféle tevékenység biztosításával a gyermekek érdeklődési körének megismerése.
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés.
- A gyermek pozitív éntudatának kialakítása és erősítése.
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása.
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

A gazdagítás, a tehetségfejlesztő munka alapeszköze

- Mélységében történő gazdagítás.
- Tartalmi gazdagítás.
- A feldolgozási képességek gazdagítása.
- A tempóban történő gazdagítás.

A tehetséggondozás tartalma

Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígéretes” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul. Az epochális rendszerű nevelési programunk egyéni képességfejlesztésre épül, amely mindig az adott gyermek aktuális fejlettségéből indul ki, és a fejlesztendő részképességeket a megfelelő tevékenységekkel gyakoroltatjuk. Óvodai csoportban napi tevékenységek keretében. Ebben az életkorban a gyermekek megismerésének és fejlesztésének legfontosabb eszköze a játék, így játékának gazdagítása, az együtt játszás nyújthatja a legjobb lehetőséget a testi-lelki-szellemi fejlesztésre. Tudjuk, hogy a differenciálás segítségével a személyiség a maga útját bejárva képes fejlődni.

A tehetséggondozás dokumentációja az egyéni fejlesztési terv.

11. Gyermekvédelemi feladatok az óvodában

Gyermekvédelem célja

A gyermek személyiségfejlődésének segítése a gyermekvédelem preventív, speciális és gondozó tevékenységeivel.

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Feladataink:

- Hatályos jogszabályok ismerete.
- Befogadó, elfogadó, nyugalmas, bizalommal, a szeretettel teli környezet kialakítása.
- A gyermekekről, szociális helyzetükről információk gyűjtése, azok felhasználása a nevelő-oktató, fejlesztő munkában.
- Az egyenlő hozzáférés érvényesítése.

- A különleges bánásmódot igénylő, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése, fejlődésük folyamatos figyelemmel kísérése.
- Intézményi támogató rendszer működtetése: folyamatos kapcsolattartás a gyermekvédelmi, szociális, pedagógiai és egészségügyi szervekkel, intézményekkel, szakszolgálatokkal.
- Figyelni azokra a körülményekre, jelekre, amelyek a gyermekek testi, lelki, mentális egészségfejlődését hátrányosan befolyásolják, megoldások közös keresése, szükséges segítségnyújtás, családgondozás.
- A gyermek életében bekövetkező kedvezőtlen változás (különösen a súlyos veszélyhelyzetbe kerülés) esetén az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős értesítése, szükség esetén intézkedés.
- Egyénre szabott, felzárkóztatást célzó egyéni foglalkozás szervezése, differenciált fejlesztés megvalósítása.
- Az új óvodások befogadásának és beilleszkedésének segítése, a rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése.
- A szülőkkel folyamatos kapcsolattartás, szoros együttműködés.

Veszélyeztetett gyermek

A törvény értelmében a „veszélyeztetettség” egy olyan a gyermek, vagy más személy által tanúsított magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, mely a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés,
- antiszociális környezet, megromlott családi kapcsolat,
- rossz lakásviszonyok, rossz anyagi helyzet,
- egészségügyi okok,
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

A gyermek veszélyeztetettsége esetén az óvoda köteles jelzéssel élni a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, illetve a Járási Gyámhivatal felé, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek súlyos elhanyagolása, bántalmazása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Gyermekvédelmi felelős feladata:

- A gyermekvédelemmel kapcsolatos nyilvántartás, adminisztráció vezetése, statisztika készítése (hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek nyilvántartása).
- A nevelőtestület tagjaival rendszeres kapcsolattartás, tájékoztatás.
- A jogszabályok folyamatos nyomon követése, naprakész információ.
- Folyamatosan részt vesz a városi gyermekvédelmi fórumokon, megbeszéléseken.
- Gyermekvédelmi, egészségügyi intézményekkel, szolgáltatókkal rendszeres kapcsolattartás.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladataink:

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátításának segítése
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal

Sikerkritériumok, a gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Minden hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket, a javasolt szolgáltatásokat igénybe veszik.
- Eredményes a prevenciós munka.
- Koordinált együttműködés a partnerekkel.

12. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermekek szociális háttere igen szélsőséges képet mutat. Munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg csonka családokét.

Különösen nagy a felelősségünk a **halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek** nevelésében. A hátrányos helyzet esetenként a **gyermek veszélyeztetettségét** is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja

A hátrányos és a halmozottan hátrányos gyermekek érdekében tett intézkedésekkel, gyermekközpontúsággal, családorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése, valamint a gyermekek komplex személyiségfejlődésében bekövetkezett pozitív változások elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- Anyagi támogatás lehetőségeinek felkutatása
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés

- A mozgás sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét
- A szülőkkel – a gyermeküket is elhanyagoló családokkal való – együttműködésre készítő kapcsolattartás erősítése

A hátrányos helyzet okai

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- A család lakhelye és környezete
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma

Környezeti okok

Sokgyermekes család: 3 vagy több gyermek

Szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése

Szülők iskolázatlansága

Szülők deviáns életvitele

Nevelési hiányosságok

- Kettős nevelés
- Felügyelet és gondozás hiánya
- Helytelen bánásmód (brutalitás)
- Érzelmi sivárság, közömbösség
- Könnyelmű, felelőtlen életvitel
- Bűnöző családi háttér

Anyagi okok

- Munkanélküliség
- Létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
- Mozgáskorlátozottság
- Érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
- Szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

A szociális hátrányok enyhítésére tett intézkedések

- Differenciált egyéni fejlesztés
- Egészségnevelés
- Életvezetési tanácsok a családok részére, szükség esetén a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat családgondozójának bevonásával

- A mozgás prioritása a nevelésben

Szülőknek felajánlott segítség

- Életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat szolgáltatásainak igénybevétele
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül

Esélyegyenlőség

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítottá válik az emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- a gyermeki jogok gyakorlása révén,
- a neveléssel összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során,
- a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség a nevelőmunkában

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja

Az egyéni bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szellemében a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek:

- oktatási és társadalmi integrációjának támogatása,
- minőségi neveléshez való hozzáféréseinek és integrációjának biztosítása,
- esélyegyenlőségének növelése,
- hátrányainak csökkentése,
- egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolába való átmenetének segítése.

Az óvodapedagógus feladata

Programunk lehetőségei kiterjednek az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében programunk elemeit tudatosan és mérhető eredményességgel állítjuk a nevelés folyamatába.

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei

Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása

- Beóvodázás elősegítése
- Teljes körű óvodáztatás biztosítása
- Kapcsolat a családdal
- Együttműködés a gyermekjóléti szolgálattal, védőnővel

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása

- A napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése
- A jelzőrendszer hatékony működtetése
- A szülők bevonása, napi kapcsolat kialakítása
- Fogadóórán, egyéni beszélgetés alkalmával a meggyőzés módszerének alkalmazása

A nevelőtestület együttműködése**Cél:**

Együttműködésre épülő gyakorlat kialakítása.

Feladat:

- Egyén munkájának minél teljesebb megismerése.
- Együttműködés fejlesztése.

Pedagógiai munka kiemelt területei**Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés****Cél:**

Megismerni a gyermekek az aktuális fejlettségét.

Feladat:

A gyermekek, szülők adatainak felvétele a felvételi naplóba, az azt követő családlátogatás, majd anamnézislap kitöltése

Kompetenciák fejlesztése

Kommunikációs képességek fejlesztése.

Cél:

Mesék, versek iránti érdeklődés kialakítása, önkifejezés megalapozása.

Feladat:

- Kommunikációra ösztönzés
- Tudatos beszédértés, beszédmegértés fejlesztése
- Nyelvi elmaradások korrigálása

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés**Cél:**

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése
- Társas kapcsolatok alakítása
- Közösséghez való pozitív viszony erősítése

Feladat:

- Az óvodába érkező gyermekek beilleszkedésének segítése
- Fejlettséghez igazodó szokás- és szabályrendszer kialakítása
- Hagyományrendszerünkbe beépülő, ismétlődő tevékenységek szervezése
- Anyás beszoktatás:
- Lehetőséget biztosítunk a szülők számára, hogy megismerkedhessenek az óvoda belső életével

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

Célunk:

- A másság elfogadtatása gyermek–gyermek és gyermek–felnőtt viszonylatában.
- A szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségében.

Feladatunk:

- A gyermekek egyéni képességeinek megfelelő egyéni differenciálás, fejlesztés.
- A családi nevelés kiegészítése, kompenzálása, a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése.
- A szociális ellátórendszerrel való együttműködés.

14.3. Pedagógiai munka dokumentumai

Tudatos pedagógiai munkánk alapját a dokumentáció adja, amely biztosítja óvodánk pedagógiai programjában meghatározott cél-, és feladatrendszerének megvalósulását, óvodapedagógusaink választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

Ovikréta csoportnapló tartalma:

- névsor,
- a gyermekek életkori eloszlása,
- befogadási, visszaszoktatási terv,
- szociometriai mérés,
- a gyermek neve, jele,
- születési dátuma,
- pedagógiai terv (nevelési, fejlesztési terv),
- a terv értékelése,
- éves tematikus terv,
- eseményterv, tevékenységi terv,
- heti terv,
- növekedésük nyomkövetése,
- gyermekvédelmi munkaterv,
- zöld óvoda munkaterv,
- állatvédelmi munkaterv,
- szülőértekezlet témája, jelenléti íve,
- gyermekelégedettség mérés eredménye.

Gyermekek dokumentumai:

- anamnézis, orvosi igazolások,
- BTMN és SNI gyermek esetén a szakértői vélemények.

A gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentációja

Dokumentum	Mérési, értékelési területek, szempontok	Információ rögzítése
Családlátogatás Anamnézislap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén

Gyermekek fejlődésének nyomon követése (Ovikréta)	- Önállóság, Önszabályzás - Akarati szociális fejlettség - Szokások - Kognitív funkciók - Anyanyelvi fejlettség (beszédértés, beszédprodukció) - Játék - Társas kapcsolatok (énfejlődés) - Motoros képességek (finom és nagymozgás, vizuomotoros)	Évente kétszer
Nagycsoportos korúak mérőanyaga (DIFER vagy egyéb iskolaérettségi vizsgálat)	Alapképességek diagnosztikus tesztje:	Évente egyszer
Egyéni fejlesztési terv (ovikréta)	Minden gyermekre (ovikréta)	Félévente

A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

- A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés.
- Újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat.
- Jelentős információhordozó.
- A szülő a konkrét adatokból látja gyermeke aktuális fejlettségi szintjét.
- A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi.
- A mérési eredmények megbeszélése a gyermek szüleinek és pedagógusának részvételével évente kétszer.

A csoport előrehaladásának értékelése

Cél: A nevelés folyamatát nyomon követve a csoportok szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése, a kapott eredmények alapján továbbfejlesztése.

Nevelési év elején elkészítik a pedagógusok az adott csoportra vonatkozó nevelési (pedagógiai) tervüket, az egészséges életmód, az érzelmi, erkölcsi, közösségi, értelmi nevelés elérni kívánt fejlesztését.

Januárban elvégzik a gyermekek mérését, rögzítik az ovikrétában a megfigyelt értékeket.

Májusban újra elvégzik a méréseket, megfigyeléseket, rögzítik az ovikrétában a megfigyelt értékeket. Az összegzett tapasztalatokra, valamint a mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.

A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évente szociometria és gyermekelégedettség mérést alkalmazunk.

Az óvodapedagógusok tervezési feladata

Minden nevelési év elején éves tematikus tervet készítünk, amelyben megjelöljük a feldolgozandó témaköröket. Éves tervünkben megjelöljük a mesék-, versek anyagát, a dalanyagot, hangkészletét, a zenehallgatási darabot.

A tanulási folyamat tervezése ciklusos és heti.

Ciklusos azért, hogy folyamatként lássuk, kezeljük a tapasztalatszerzés, megismerés útját. Egy teljes ciklusra, kb. 3-4 hétre készülünk. A gyermekek egyéni fejlettségének és az elsajátítandó műveltség tartalmak figyelembevételével készítjük el, tervezzük meg a fejlődési fokozatoknak megfelelő játékokat.

Ciklusosan, tehát 3-4 hétre előre megtervezzük a környezeti vagy a matematikai epochák keretanyagát és a tárgyon kívüli koncentrációját megteremtve, hozzáépítjük a mese-vers, ének-zene, ábrázolás anyagát és a testnevelést.

A heti tervezésben a gyermekek fejlődési üteméhez, igényeihez, a spontán helyzetekhez igazodunk, a feladatokat egymásra építjük, melyben az aktuális feladat irányítja a folyamatot. Hetente az előző hét eredményeire építjük és tervezzük a matematika vagy a környezet heti anyagának részletes lebontását, az ehhez kapcsolódó játékokat, az ének-zene képességfejlesztési feladatait, az ábrázolás technikáját és a környezethez kapcsolódó munkákat. Fejlesztési eredmények nyomán követése, a pedagógiai tervek értékelése-reflexiók készítése. A tervező munka során megjelenik a digitális eszközök használata.

14. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

3. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- a) az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

4. Az egészségesen fejlődő gyermek:

- a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttestel és gyermektársaival.

6. A szociálisan érett gyermek:

- a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- b) feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladat tartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.”

14.1. Óvoda-iskola átmenet támogatása

A sikeres beiskolázást megkönnyíti az átmenet folyamatát, mind az óvodapedagógusok, mind a tanítók részéről tudatosság övezi. Nagyon fontos a hatékony kommunikáció a szülők, az óvoda, és az általános iskola szereplői között, együttműködésünk kulcsfontosságú a gyermekek iskolai sikeressége érdekében. Településünkön különösen nagy hangsúlyt fektetünk az óvoda-iskola átmenet támogatására. Szakmailag szorosan együttműködünk az általános iskolával. Az átmenetet elősegíti az iskola által szervezett „Aranykapu” program, melynek keretében a gyermekek megismerkedhetnek az iskola épületével, tanítókkal, az iskolai élettel. A nevelési év során több alkalommal veszünk részt közös programokon (Mézes reggeli, Advent, Karácsony, Március 15. Rákóczi hét, Ballagás, Dök nap).

15. Kapcsolattartás

15.1. Nevelőtestületen belüli kapcsolattartás

Munkánk során az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás, a kapcsolattartás elengedhetetlen feltétel.

Óvodánk számára fontos a szülőkkel, szakmai intézményekkel, a munkánkat segítő különböző szakemberekkel való együttműködés. A gyermekekkel kölcsönös bizalomra épülő kapcsolatot teremtünk. Kapcsolattartásunk során a gyermekekkel nyílt, őszinte, szakszerű és jól érthető párbeszédre, a szülőkkel, a kollégákkal, valamint az óvodán kívüli partnereinkkel való szoros együttműködésre törekszünk, melyhez felhasználjuk az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat is.

Szükség esetén a konfliktushelyzetek feltárása, megoldása érdekében együttműködünk kollégákkal, szülőkkel, munkánkat segítő partnerekkel, szükség esetén szakmai segítségre is számítunk.

Nevelőtestületünk nyitott az igazgató, szaktanácsadó véleményére, értékelésére, visszajelzéseire. Nevelőtestületi, illetve egyéb szakmai értekezleten kulturáltan vitatkozunk, érvelünk. A probléma megoldására és kompromisszumra törekszünk.

Együttműködünk kollégáinkkal óvodánk pedagógiai programjában szereplő nevelési célok elérése céljából meghatározott feladatok megvalósításában. A szervezeti, nevelési, tanulási kultúrát fejlesztő intézkedések meghozatalába bevonjuk az óvodát használókat (gyermeket, szülőket, óvodai dolgozókat).

15.2. Kapcsolattartás a családdal

Óvodánkban fontosnak tartjuk a családokkal, partnerekkel a nyílt, őszinte és együttműködő kapcsolat kialakítását, fenntartását.

Nevelőtestületünk a gyermek személyiségfejlesztésében partner a családdal, a családi nevelést kiegészítve, kölcsönös közreműködéssel valósítjuk meg.

Célunk:

- A szülő, gyermek, pedagógus hatékony együttműködésének fenntartása.
- Az óvoda és családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése, információk megosztása.
- Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása.

Feladatunk:

- Óvodánk pedagógiai programjának, nevelési céljainak, feladatainak megismertetése, elfogadtatása a szülőkkel.
- A szülők megismertetése az óvoda hagyományaival, szabályaival a házirendben, munkatervben.
- A családokkal való jól működő, hagyományos együttműködési formák továbbfejlesztése.
- A szülő és a pedagógus közötti nevelői, partneri viszony kiépítése.

- Szülők bevonása a hagyományok, különböző tevékenységek szervezésébe.
- A partneri igények, elégedettségmérési eredmények beépítése a fejlesztésbe.
- Az SNI gyermekek integrált nevelésével kapcsolatban a szülők folyamatos tájékoztatása.

A kapcsolattartás formái

Forma	Tartalom	Gyakoriság
Beiratkozás	Tájékoztatás az újonnan felvett gyermekek szüleinek. Óvodai programunk, házirend megismertetése és a csoportban dolgozó felnőttek bemutatása	Április-Május (beiratkozáskor)
Családlátogatás	Családlátogatás óvodába lépés előtt, tájékozódás a gyermek körülményeiről, anamnézis felvétele	A nyár folyamán a szülőkkel egyeztetett időpontban
Befogadás, beszoktatás	A szülővel előzőleg egyeztetett befogadás	Augusztus utolsó, illetve a nevelési év első napjai
Szülői értekezletek: Csoportos	Témáját az előző nevelési évre építve, és az adott nevelési év kiemelt feladatából határozzuk meg. Az iskolába menő gyermekek szüleinek az iskolaérettségről szóló előadás	Évente 2 alkalommal ill. évente 1 alkalommal

Fogadó óra	Gyermek fejlődésével kapcsolatos információk, neveléssel kapcsolatos tanácsadás.	Évente egyszer meghatározott időben, ill. szükség szerint egyeztetés alapján
Nyílt nap	A szülők lehetőséget kapnak a gyermekek mindennapi óvodai életébe való betekintésre.	Beiratkozáskor, beszoktatáskor
Közös programok a szülőkkel	Adventi gyertyagyújtás Mindenki Karácsonya Kiszebáb égetés, medvetáncoltató Március 15. Anyák napja Ballagás	Aktualitásnak megfelelően

	Nagycsoporthoz tartozók Búcsú estje	
Napi tájékoztatás	A legfontosabb információk átadása a szülő-pedagógus között Faliújságon, illetve a messenger csoportokban folyamatos tájékoztatás a napi aktualitásokról. Az intézményi dokumentumok hozzáférhetősége a szülők számára kialakított helyen.	Folyamatosan
Szülői Munkaközösség	Kapcsolattartás a Szülői Munkaközösség tagjaival	Aktualitásnak megfelelően

15.3 Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel

Az óvoda részt vesz különböző társadalmi, szakmai szervezetek munkájában és a helyi közéletben.

Intézmények, közösségek	Feladat	Kapcsolattartás módja	Gyakorisága
Bölcsőde	A gyermekek óvodai beilleszkedésének segítése a bölcsőde-óvoda átmenet zökkenőmentességének segítése	Közös beszélgetések, kölcsönös látogatások, programok	Rendszeres és alkalmoszerű megbeszélések alapján
Általános iskola - (KLIK)	A gyermekek iskolai beilleszkedésének segítése az óvoda-iskola átmenet zökkenőmentességének segítése	Közös beszélgetések, eszmecserék, tájékoztatás az intézmények működéséről, kölcsönös látogatások, programok	Rendszeres és alkalmoszerű megbeszélések alapján
Környező települések óvodái	Szakmai kapcsolattartás, jó gyakorlat átadása	Telefon, e-mail, személyes	Alkalmoszerű megbeszélések alapján

Szakértői Bizottság Pedagógiai Szakszolgálat	Szoros együttműködés a pedagógiai szakszolgálat, logopédiai, gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai ellátás feladatainak végrehajtásának érdekében, szükség szerint a tankötelezettség megkezdése előtti vizsgálatok elvégzése	Konzultáció, esetmegbeszélés	Egész évben, esetenként több alkalommal is
Egészségügyi szervek Védőnő Gyermekorvos Háziorvos Fogorvos	A gyermekek egészségügyi ellátása, státuszvizsgálatok évenkénti fogászati vizsgálatok	Egészségügyi vizsgálat, szűrés	Évenként, előírásnak megfelelően
Családsegítő Gyermekjóléti szolgálat	A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása	Konzultáció, esetmegbeszélés	Alkalmanként, jelzések alapján
Szakmai szervezetek (szakmai szolgáltatások)	Szakmai képzéseken, programokon való részvétel szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében	Személyes megkeresés	Képzési ajánlatoknak, programajánlatnak megfelelően
Oktatási Hivatal	Pedagógusok minősítésével, tanfelügyeleti ellenőrzésével kapcsolatos együttműködés	Kapcsolattartás online módon, ill. csoportlátogatások, szakmai megbeszélések	Előírásnak megfelelően, illetve előzetes egyeztetés alapján

Fenntartó	Az intézmény optimális működtetése, a fenntartói elvárásoknak való megfelelés, illetve az intézmény érdekeinek képviselése, hivatalos ügyek hatékony intézése, szoros együttműködés	Vezetői értekezletek, rendezvények, rendezvényeken részvétel, munkamegbeszélések, írásbeli adatszolgáltatás, gazdasági ügyek intézése	Havi rendszerességgel, illetve, előzetes egyeztetés alapján
Egyházak	Hitoktatás szervezése az óvodában	Szülői igények alapján szerveződik	Havi rendszerességgel
Közművelődési intézmény- Faluház és könyvtár	Könyvtárlátogatás, községi szintű programokon való részvétel	Személyes megkeresés	Évente egyeztetett programok alapján
Civil szervezetek Helyi polgárőr szervezet, helyi állatmenhely	Szabadidős programok Óvoda programjaiba történő bekapcsolódás Együttműködés Gyűjtés (állateledel)	Személyes megkeresés	Évente egyeztetett időpontok alapján

16. Felhasznált szakirodalom

- 1) A Kormány 77/2025. (IV.15.) Kormányrendelet
Az Óvodai nevelés országos alapprogramja. 363/2012.(XII.17.) számú Kormányrendelet módosítása
- 2) A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023.évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII.30.) Korm. rendelet és módosítása
- 3) Az óvodai nevelés programja. Budapest, OPI. 1989.
- 3) Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Bp. Gondolat, 1978.
- 4) Kovács György – Bakos Éva: Játék az óvodában. Debrecen, Szerzői kiadás, 1995.
- 5) Forrai Katalin: Ének az óvodában. Bp. Editio Musica, 1974.
- 6) Kondacs Mihályné – Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában. Bp. Calibra Kiadó, 1993.
- 7) Programterv az óvodai testneveléshez III-V. BOF. Szarvas, 1995.
- 8) Epochális rendszerű óvodai nevelési program. Debrecen, 1997.
- 9) Napról napra – a mi kalendáriumunk. Debrecen.
- 10) Feladatgyűjtemény a képességszintek megállapításához. Módszertani segédanyag.
- 11) Villányi Györgyné: Játék a matematika? Tárogató kiadó. 1993.
- 12) Az óvodáskor fejlesztő játéka. OKKER. Szerkesztette: Perlai Rezsőné dr.
- 13) Epochális rendszerű tanulási folyamat feladatgyűjteménye. Debrecen. 1994.

17. Érvényességi rendelkezések:

A program érvényessége:

Programunkat az érvényes törvények ismeretében és előírásainak megfelelően készítettük.

Hatálya:

A PP időbeli hatálya kiterjed a 1/2025. határozatszámom elfogadott és jóváhagyott PP az óvoda igazgatója jóváhagyásával a kihirdetés napján lép hatályba és határozatlan időre szól.

Felülvizsgálata: jogszabályváltozásnak megfelelően.

Módosítása: az igazgató hatásköre, kezdeményezheti a nevelőtestület, az óvodavezetés, a fenntartó, a szülői szervezet képviselője. A módosításhoz a legitimációs folyamatot meg kell ismételni.

A kihirdetés napja:

A PP személyi hatálya kiterjed:

Az óvodával, jogviszonyban álló minden gyermekre, pedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre, valamint a szülőkre. Azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek az óvoda feladatainak megvalósításában.

A területi hatálya kiterjed

Az óvoda területére.

Az óvoda által szervezett - a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó - óvodán kívüli programokra.

